

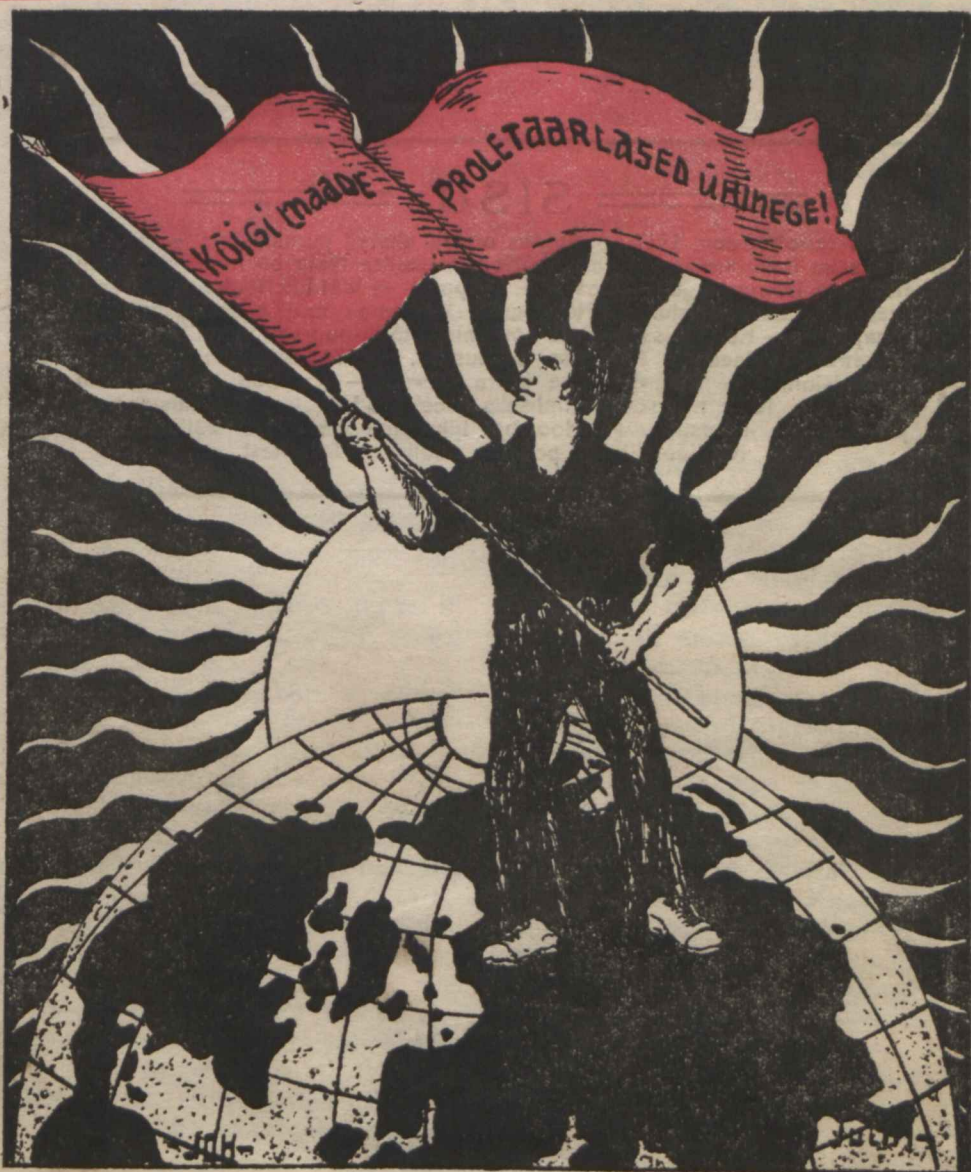
NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 3

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Gogoli p. 4
«Tööliste Keldris» — — — Telefon 13-01

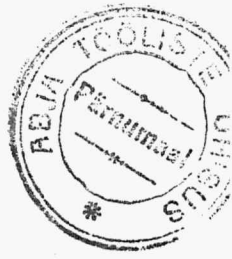
Nr. 3

Märts 1922

== SISU: ==

Märtsi-revolutsioon 1917. — Kuidas orjuse ahelad purustasime. — Tsaarivalitsuse kukutamine Narwas. — Kommunistilise Noorsoo Internatsionaali nõukogu istangujärgu eelpäewil. — Öpipoiss. — Wõitlus Nõukogude Wenemaa näljahäda vastu. — Nõukogude Wenemaa uue majanduspoliitika tagajärjed. — Koolipoiss. — Meie nõudmised töölisnoorsoo töökaitse alal. — Makswatest alaealiste töökaitse seadustest. — Tööliseühisuste noortekomisjonid. — Demokraatlise korra ohwer. — Pankrott. — Kas võib rahvusline idee noorsoo waimliseks ideeks olla? — Prostitutsioon ja proletaarline noorsugu. — Noorsoo liikumine Eestis ja välismail. — Koolipoliitika ja poliitika koolis. — Tehastest.

Märtsi-rewolutsioon 1917.

Wiienda aastapäewa puhul.

Aastasadasid oli kestnud tsaaride isewalitsus. Kas ei annud juba see kestus talle paiste, nagu jääks igawesti see, mis „ikka“ olnud!

Tsaariwalitsusel oli tihe wõrk politseinikke, sandarme, nuuskurid. Karistussalkades ei tulnud tal kunagi puudus. Iga waba mõtteawaldus oli wõimatuks tehtud. Kas wõis paista, et tūuseks wõim, mis selle aparadi purustab?

Pūrandaalused rewolutsioonilised organisatsioonid olid ära laastatud. Tuhanded rewolutsioonilised töölised ja parteitegelased olid Siberisse asuma saadetud. Kõik meesterahwad, kes sõjariista kanda wõisid, olid paenutatud kõige waljema sõjawaelise distsipliini alla. Ja nende wāgede ülemjuhataja oli tsaar ise.

Aga seal tulid 23. weebruaril (18. märtsil uue kal. j.) Peterburi uulitsale töölisnaiste hulgad.

„Leiba meie lastele!“

„Andke meie meie mehed tagasi!“

Nii kostis tööliste ja soldatite naiste rewolutsiooniline hüüd.

Liikumine paisus. Ikka suuremad hulgad täitsid uulitsaid. Järjest ähwardawamaks muutus hulkade meeleolu.

„Maha tsaariwalitsus!“

Ja ainult mõnisada joobnud kardawoid oli siseministril Protopopowil, kes truuks jäid tsaarile — hea jootraha eest.

Sõjawāgi ei lasknud rahwa peale. Waid üks polk teise järel ühines wastuhakkanud rahwaga.

Rewolutsioon oli wõitnud Peterburis. Sealt kukutati tsaari walitsus terwel Wenemaal juba telegraafi teel.

Kuidas sai see wõimalikuks? Miks langes see hirmutis nagu tuulepuhangu käes?

Ta sisemine mädanus oli jõudnud äärmuseni. Sõda pani puhkema kõik tsaristilise korra mädapaised.

Nagu kinolindil wilksatasid üks teise järel Rasputini tapmine, salakuulaja Mjassojedowi ja sõjainistri Suhomlinowi protsess. See kiskus maani maha jumala salwitud meeste ja kõrgemate sõjawaelaste aupaiste rahwahulkade silmis.

Lüüasaamised wāerinnal, seljataguse sassimine, kaswawad toitlusraskused — kõik see wõttis hulkadelt usu wõiduse ja seadis tööliste ja talupoegade ette saatusliku küsimuse; mis annab meile sõda?

Aga seda küsimust ei wõtnud päewakorralt ka märtsi-rewolutsioon mitte.

Kodanlus oma Roodsjankode ja Miljukowide näol ei tahtnud muud kui wāikest puhastust tsaari hoowkonnas ja konstitutsioonilist monarkiat. Aga rewolutsiooniliste Peterburi tööliste pealesurumisel tuli riigiduuma minameestel Mihail Aleksandrowitshile troonist äraastumise paber allakirjutamiseks ette panna niisama kui Nikolailegi.

Peterburi tööliste saadikute nõukogu tekkimine oli otsustawaks hoobiks tsaariwalitsuse kukutamisele.

Sündis demokraatiline wabariik.

Aga needsamad tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute nõukogud said sellesama demokraatlise wabariigi hauakaewajateks.

Wenemaa töörahwas otsis wäljapääsu imperialistide sõja werisest rōngast. Tal ei olnud waja ei Konstantinoopoli ega Dardanelle, ei Galiitsiat ega Ida-Preisimaad.

Wenemaa töörahwas janunes wabane mist kurnaja-mõisniku ja wabrikandi ikke alt.

Ei seda ega teist — ei rahu ega kurrajate wõimu häwitamist ei toonud märts.

Ja märtsile järgnes oktoober, kodanlisele demokraatiale töörahwa diktatuur.

Olgugi wiibinud üleilmlise proletaarilise rewolutsiooni puhkemine. Olgugi

kodanlus praegu ülbem kui kunagi enne. Siiski awas märtsi-rewolutsioon üleilmilise töörahwa rewolutsiooni ajajärgu.

Rahwuswahelisel kodanlusel läks küll korda imperialistlist sõda lõpetada ja sõjariistu proletariaadi käest ära võtta demobiliseerides miljonilised armeed.

Aga maailma walitsewatel klassidel ei ole korda läinud uuesti jalule seada ilmasõjas purustatud majandust. Ennenägemata ränk kapitalismi kriis kestab wältawalt. Proletariaadi peale püüawad walitsewad klassid weeretada kõiki „ülesehitamise“ kulusid: odawad töö-

palgad ja pikk tööpäew peawad kapitalistilisele maailmale tagasi andma, mis sõda häwitas. Töölisteklassi elujärg surutakse kaugele allapoole sellest, mis tarwilik inimwääriliseks eluks.

See kaswatab töörahwahulkades wastupanekut, häwitab pettelootused, wiib rahwuswahelise proletariaadi wääramatalt terve kapitalistilise ilmakorra wastu.

„Tööd ja leiba!“

Terwest kapitalistilisest maailmast kostab see proletaarliste hulkade hüüd. See on suurt tormi ja hirmsaid wapustusi kuulutaw hüüd.

Kuidas orjuse ahelad purustasime.

(Mälestused ja wõrdlused.)

Liikus ammu enne weebruari-märtsi-rewolutsiooni lahtipuhkemist töölisteriudades jutt peatsest töörahwa wastuhakamisest. — Nii enam edasi kesta ei wõi, pööre peab tulema, see tunne waldas iga töölise.

Liig palju oli werise ilmaõjja wältel rämpsuga kogunud. Seltskonna „kõrgem seisus“ aeles külluses; kohwikud, restoraanid hiilgasid, prassides saatis kodanlus seal õõd ja päewad mööda. Kurnajate ülbus ja upsakus ei tunnud piiri. Tööline kõlbas ainult suurtükilihakaks wõi orjana töötama, ent inimesena ei wõetud teda mitte.

Nälgedes madala tööpalga otsas, läksid sõjawäe warustuswabriku naistöölised töökoja ülema, kellegi parun Schillingi juure palgale lisa nõudma. Noor naistöoline kõneleb tuliselt oma klassiõdede nimel, et selle palgaga elatud ei saa. Parun kuulab ja küsib wiimaks:

— Mis see lambakari tahab?

Waikus. Wiimati wastab keegi:

— Meie, naistöölised nõuame palka juure.

— Teie wõite omale kübara ja kinga raha Wirus teenida, kõlab paruni pilkaw wastus.

Naistööliste käed lähewad rusikasse, kuid taganewad hambaid kiristades, sest wõim oli herrade pool.

Teine pilt. „Volta“ wabriku töölised streigiwad, nõudes kõrgemat töötasu.

Hulgana arreteeritakse streikiwaid töölisi. Peale mitmenädalise wangimajas waewlemise saadetakse osa sõjalii-

nile ja teine osa Siberi taigadesse kõndumisele. Kõige selle talituse juures saadab töölisi meie isamaalise (tol korral suurwene isamaalsus, mis siis ka Eesti soost kodanlusele kasulik oli) ajakirjanduse sõim: isamaa äraandjad! Willemi agendid!

Kolmas pilt. Batarei kasarmus jagab polkownik igapäew alamwäelastele ihumuhtlust. Wähema kui eksimise eest on wahwa polkownik peksu süsteemi sisse seadnud. Soldat kannatab hambaid kokku pigistades häbistawat karistust, sest mitte wähe pole maha lastud neid, kes ennast peksa ei lasknud.

Niisuguses õhkkonnas kaswas laialistes töörahwa kihtides aastakümneid idanenud wihawaen kurnajate wastu häwitawaks jõuks, mis purustas silmapilkselt inetud orjuse ahelad ja koristas teelt need, kes julgesid töörahwa wõitude üle hirwitada wõi seda wõidukäiku takistada.

* * *

Peterburis olid juba palawamad lahingud tööliste ja walitsuswäe jäänuste wahel möödas, kui teade rewolutsioonist Tallinna jõudis.

Nagu kõrbe samum hiigla liiwa pilwed õhku keerutades enesega kõik kaasa kisub, nii kiskus ka teade tsaariwalitsuse kukutamisest töölistehulgad wabrikutest wälja uulitsale.

— Seltsimehed! Rewolutsioon... Wabadus! kõlas iga töölise huulilt. Masinate ühetaoline mürin waikis. Tumedad

töökojad, müüride wahel elasid uut elu. Wile, hõiskamine, kisa, kostsid läbi-segi. Wõis ainult arusaada ühest hüüdest: Uulitsale! Turuplatsile! Kõik mõist-sid, mis tarwis teha.

Pikana mustana wõõna walgusid wabrikutest ja töökodadest töölisrongi-käigud läbi linna Wene turule, kus ju-ba tuhanded töölised koos.

Ei olnud seal kõnetoole ega ka wäl-jasaadetuid kõnelejaid, waid kõneles see, kes tundis eneses jõudu, rewolutsiooni-list tuld ja — mitte kunagi pole tulise-maid kõnesi rewolutsiooni üle peetud, kui just rewolutsiooni esimestel päewa-del, kui keelepaelad lahti pääsewad wai-mustusest ja ülekeewast energiast, et rewolutsioonile anda, mis kellegil on.

Tuhanded inimesed, kellel igal oma mured ja kannätused, olid nüüd kui üks pere. Oli ainult üks sõna, mis kõiki waimustas ja wõitlusele wiis — Rewolutsioon!

Elas rewolutsioonile ainult tööline ja töölisnoorsugu. Nagu hirmu tundes oma mustade tegude eest, pugesis paksumaod kaupmehed, wabrikandid, nende sabara-kud ja kogu kodanlise ilma kõrgemad kultuuri kandjad kui hiired oma auku-desse. Mitte ükski ei näidanud oma nägu. Nad kartsid uulitsawõitlusi. Werd, mida nad igapäew walawad, kart-sid nad siis. Wilets argpüks ei julge en-nast ohwerdada, waid on ainult siis mees, kui wõim teda kaitseb.

* * *

Esimene päew lõppes demonstreeri-misega — töörahwa jõu arwewõtmi-sega. Rewolutsioon on töörahwa ilus jõuawaldus. Ent rewolutsiooni wõitluse päiwil pole aega ilutseda, rewolutsio-näär on alaliselt tegewuses. Teine päew oli tegewuse päew.

Waja oli omi klassiwendi türmidest wabastada, kuid töölistes olid sõjariista-deta ja ilma sõjariistus jõuta oli seda wõimata kõrda saata.

Madruste juure! Madrused on meie-ga! — kõlas igalpool. Elagu rewolut-sioonilised madrused!

Mõne minuti jooksul liikus tööliste pluusedes ja undrukutes rong turu pealt sadama poole. Minda madruseid lae-walt „maha wõtma“, sest kindluse ko-mandandi käsul ei lastud ühtki madrust laewatekile weel wähem maale.

Sadama silla pealsed platsid tuletasid mässawat merepinda meele. Sõja-laewadele lähemal kohtadel kõneldi, kau-gemal lauldi rewolutsioonilisi laule. Laewa lael kõndisid ohwitserid sõja-riistus, ähwardades mahalaskmisega neid madruseid, kes laewalaele tikkusid.

Kuid kas on rewolutsioon kusagi mõne ohwitseri rewolwri toru ees wai-kinud? Äge rüselamine „Rjuriku“ peal wabastas madrused ja ühendas nad töö-listega. Ohwitseridest saadi silmapilk wõitu ja kohe sirutati sadanded käed wastu, et nõõri kinni püüda, millega liikawat silda laewa pealt kaldale tõm-mata. „Rjurikule“ järgnesid teiste lae-wade madrused. — Madrused olid töö-listega. Missugune wõit rewolutsiooni-lisele töörahwale! Nüüd ei olnud re-wolutsionäärid ilma sõjariistadeta — löõgisalk oli, nüüd oli tarwis seltsi-mehi wabastada wangikodadest, siis edasi kasarmutusse ja sealt sõjariista-de ladude juure.

Muusikakoor ees, liikus rongikäik mööda Sadama uulitsat edasi — „Paksu Margareta“ poole. Seal ootasid sadan-ded madrused ja töölised wabastamist

Töölised olid „Margareta“ juba üm-ber piiranud. Tiheda wõõna ümbritses must rida ilgeid wangimaja müüre. Korruga jooksmine ja segadus. Keegi hüüab: — Laske pikali! Rannawära-wa mäelt lastakse! See oli ainult üle-liigne närwide pinewus. Lasksid mad-rused, kuid mitte rahwa peale, waid kõrgeid wangimaja akna kaitseid, püü-des neid kuulidega purustada.

Terwe, rongikäigu kohalejõudmisega ühelajal ilmub kindises autos „Margareta“ juure ka keisri wõimu esitaja — kind-luse komendant Gerassimow. See Tal-linna walitseja kargatas autost wälja astudes: Silmapilk laiali, wõi ma la-sen sõjawäe tuua, kes teile ulakatele näitab!

Kodanluse wõimukandjate nürimeel-sus on alati arwamata suur. Iga nii-suguse kannukseid täristaja meelest on rewolutsioon mäss ja mässajaid peab kollitama. Ent peagi sai Gerassimow rewolutsioonilise töörahwa wõimu tunda.

Ühe ropsuga lendasid kuldpagunid õladelt, rusika hoopes sadas talle luge-mata kaela. Gerassimow tõstis rewolw-ri, et oma „ohwitseri au“ kaitsta, kuid silmapilk oli see riistapuu ta käest ma-ha löödud. Ainult tööliste naiste ja las-

te hädakisa, et: rahwahulgas ei wõi lasta, — wiige eemale! — peatsid Gerassimowi elu. Hulkade tähelpanu oli teisale pööratud; kellegil polnud aega kindrali eemale tassida. Saades veel jalahoopes, jääb Tallinna „kõrgem wõim“ läbipeksetult uulitsale lamama. Madrused on ametis „Paksu Margareta“ wärawate lahtimurdmisega.

Korraga ilmub teine vähem wõim mässajaid taltsutama. Kolmanda jaoskonna priistaw kärgib rewolwrit wibutades madruste ja tööliste peale. Ent alama käsi käis pahemini kui ülemusel enesel. Enne kui ta oma tuleriista jõudis tarwitada, pisteti ta püssitikuga läbi. . . Nii langes esimene piitsamees rewolutsiooniliste tööliste täägi all.

„Paks Margareta“ pidas ikka veel vastu. Wangimaja ülem oli ennast tugevasti kindlustanud, ega mõelnudki allaandmise peale. Wiimati murdus uks. Rewolutsiooniliste tööliste ja madruste tääk lõpetas werejänulise wangimaulema elu.

Kätel kanti kõik poliitilised wangid wälja, asetati Rannawärawa mäe weerule — aukohale, tööliste ja madruste keskele. Sealt kõneles esimene wabastatud rewolutsionäär, näost kahwatu, nõrk, kunni ta wiimati jõuetult maha langes. Oli tõesti, mille eest wõidelda, surra ja elada.

Wiis aastat on tsaristlise korra kukutamisest möödunud. Wärskena aga kerkiwad mälestused wiie aasta eest peetud wõitlustest. Seisaksid nagu tänapäew need wõitlused meil ees.

Silmitsedes ümbritsewat elu, waa-deldes töölistega ümberkäimist wabariiklise korra juures tsaariaegsete reeglite järele, — leiawad paljud oma imestuseks, et . . . nii enam edasi kesta ei wõi.

Eks ole uuesti kinni needitud kätest ja jalgadest töölisel nendesamade ahelatega, mis purustatuna kord langesid?

Seesama parun Schilling, kes kord naistööliste palganõudmistele peale tootawalt wastas, kõnnib kui a u s kodanik Tallinna uulitsatel. Eks ole aga sigenenud Schillinguid kümned uued, kes mitte üksi tootawalt naistööliste üle ei hirwita, waid püüawad käperdada, et seega neid alandada.

Batarei kasarmus, kus enne tsaari polkownik soldatitel ihunuhtlust jagas, lämbuwad kongides sadanded rewolutsioonilised töölisel. Uus „Margareta“ kerkis kiiresti. Sõdurid peksetakse aga nüüd uulitsal poolsurnuks. . .

Töölisnoorsugu! Uus wõitlus seisab ees. M. P.

Tsaariwalitsuse kukutamine Narwas.

(Narwaka mälestused märtsirewolutsioonist.

Esimesed teated selle kohta, et Peterburis uulitsarahutused 23-dal weebuaril alanud, tõi meile sms Kotason, tolleaegne sots.-dem. organisatsiooni liige, sõjawäelane. Kuid järgmistel päewadel oli kõik rahulik. Polnud näha, et tsaari päewad juba loetud. Alles esimesel märtsil jõudis Narwa „Peterburi tööliste ja soldatite saadikute nõukogu Teadete“ esimene nummer. Kuid Narwas olid sandarmid ja politsei veel agaralt tegewad. Alles 2-sel märtsil wabastasid nad mõned eeluurimise all olewad poliitilised, seal hulgas ka tolleaegse pürandaaluse organisatsiooni kaastöölise sms Hirschi, talle ettepanekut tehes, edaspidi teatada, mis punased tegema hakkawad.

Sots.-dem. organisatsiooni otsusel wõtsid 2-se märtsi õhtupoolel smd An-

welt, Wilkes ja teised Kaarna ja kompanii trükikoja sõjariistus wahi alla ja trükkisid seal hommikuks üleskutse ning „Narwa rewolutsiooniliste tööliste komitee“ „Teated“, kus peajaslikult aru anti Peterburi sündmustest. Mainitud rewolutsiooniline komitee waliti 2-se märtsi õhtul tööliste koosolekul, mis Uueküla ja Paemurru wahel raudteel ära peeti ja millest umbes 30 mees- ja naistöölist osa wõttis (peajaslikult Kreenholmist). Rewolutsiooniliste tööliste komitee awaldis „Teadete“ esimeses numbris päewakäsu, milles käsutati, et kõik töökohad peale raudtee ja — kui ei eksi — ka toiduwalmistuskohtade — töö seisma jätaksid.

Narwas seiswate wäeosade ohwitseride koosolek otsustas — erapooletuks jääda. Öösel pidas rew. komitee wahi-

korda pidawa ohwitseeriga läbirääkimisi, kus selgus, et ükski wäeosa aktiivselt ei rewolutsiooni vastu ega poolt välja ei astu.

3-da märtsi warahommikul suri kogu linnas ja alewites töö. Noored olid esimesed, kes Kreenholmi wihatud priistawi kantseleisse tungisid. Warsti nähti wõidumehi — ikka noored eesotsas — ühest poliitseijaoskonnast teise käiwat, mõõgad ja rewolwrid wõöl. Wõmmid ja sandarmid vastu kusagil ei hakanud.

Wist kunagi pole Narwa nii palju inimesi näinud Peetri platsil ja peauulitsatel, kui waksalisse kogunenud rah

was ja soldatid muusikaga raatuse ette woolasid. Siia ilmusid warsti kõik wäeosad. Rewolutsioonikomitee tegi korralduse, et nii wabrikutes kui wäeosa-des wiiwitamata tööliste ja soldatite nõukogu saadikute walimised ette wõtaks.

Õhtul oli esimene nõukogu koosolek. „Sõjasaagist“ olgu nimetatud: Politseimeister oma abilisiega, 4 priistawi, 4 sandarmi-ohwitseeri — seal hulgas kaks polkownikut, sandarmid, kardawoid, mõned ohwitseerid, linnapea, hulk sõjariistu, sandarmiwalitsuse arhiw; wangid lasti pärast wabaks osalt kohaliku nõukogu, osalt Peterburi walitsuse mitmekordse nõudmise peale.

Kommunistlise Noorsoo Internatsionaali nõukogu istangjärgu eelpäewil.

Ükshaawal koguwad nad kokku — kogu ilma noorte tööliste esitajad — noored kommunaarid, ilma rewolutsiooni peastaapi, punasesse Moskwa. Nad jõuawad siia kuude wiisi teel wiibides, ennekuulmata takistusi ja raskusi ära wõites, kaugest idast ja Atlandi okealani kallastelt, ning meretagusest Ameerikast. Neid ei takista riikide piirid, mis kaitstud okastraatadega, ei ministeeriumite passiosakondade wastutulematumus, ei nuhkide luuramine. Läbi sügawate lumewäljade, sadasid wertsasid sumades mööda metsi ja rabasid, siis kui aiateibal külmast õues plõksu lõowad, tulewad nad — tuues kaasa oma wõitluse kogemusi — lootes wastastikku neid wahetades saada uut juhatust ja õpetust naabrinaade seltsimeeste wõitlustest, ning kaasa wiia uut wõitluse energiat. Tõesti raske on üksikute tee. Sügawalt põranda alt, walge terrori, nuhkide waritsusel, liikuda läbi kümnete riigipiiride. Seepärast ei ole ka weel kõik kohale jõudnud. Kuid suuremal osal on siiski korda läinud kõiki takistusi ära wõita.

Wenemaa Komm. Noorte ühing on siin oma külalisi vastu wõtmas. Wõttes osa töölisteriigi wõimu juhtimisest ja kindlustamisest, on tal wõimalik pakuda ka oma tööst õpetust kaugetele kaaswõitlejatele. Et aeg weel kohale jõudnud seltsimeeste ootamisega kaduma ei läheks, korraldab W. K. N. ü. külalistele ekskursioone.

Esimene õhtu saadetakse mööda Moskwa Suures teatris, kus üles astuwad noorte külaliste auks rewolutsioonilised artistid wastawate ettekannetega. Siis näidatakse weel kinofilmil Punase armees kangelaslikke wõitlusi Koltshaki ja teistel wäerindel.

Jägmisel päewal on ekskursioon Kõrgema Rahwamajanduse Nõukogu waljanäitusel. Suur sellekohane ehitus. Kaunistatud töölis-kunstnikkude loomingutega ja teiste joonistuste ja diagrammidega rahwamajanduse alal, annab selge pildi sellest wõitlusest, mida Wenemaa töölis-talu-poegade wabariigi majanduselu kodusõja üksikutel aastatel sisaldas. Siin on tekstiil, naha, siidi, raua, mää ja teised tööstusalad esitatud. Diagrammid näitawad järjekindlat majanduslikku tõusu, alates 1920. aastast. Rahwamajandus on rahwa jõukuse peegeldus. Ei wõi ütelda, et Wene rahwamajandus oleks praegu kõrgel järjel. Ei. Ta on sootumadal. Kodusõda Koltshakide, Denikinite ja teiste walgete sõjakäigud laastasid ja häwitasid tööstuse keskkohiti. Üleswõtted kõnelewad elawalt selle abi mõjust, mida liitlased neile walgetele rüüstajatele andsid. Waremed ja tuhannikud on nende sõjakäikude tagajärjed. Niisugune oli omal ajal Nõukogude Wenemaa „päästjate“ päästmise wiis. Tuli ja mõök pidi wiha lahutama nende aastasadasi walitsenud timukate liigutusel.

Lõpuks peatab ekskursiooniks kaasa kutsutud asjatundja Wenemaa elektrofikatsiooni osakonnas. Ruumika saali seinal on suurelt joonistatud Wenemaa kaardid. Ühel kaardil on kujutatud Wenemaa olemasolevate elektri jõujaamade asukohad ümarguste mustade märkidena, millest näha, et enamasti igas linnas on suurem või väiksem elektrijaam. Senni ei olnud need elektri jaamad raioonidesse ühendatud. Nende töö ja energia kasutamisel puudus kindel plaan. Nõukogude valitsus töötas välja elektrofikatsiooni kava — jagas Wenemaa sellekohaselt raioonidesse. Praegu töötavad: Moskwa ehk kesktööstuse raioon turwaga, Dooni tööstuse raioon — antratsiidi abil, Siberi, Uraali ja Wolga puuküte waral ja Kaukaasi nafta küttega. Uut elektrofikatsiooni plaani kawatsetakse ellu wiia 10 aasta jooksul. Selles kawas on ettenähtud raudteede ja teiste transpordi ja liikumise abinõude elektrofitseerimine, mis peab saama riiklise majanduse aluseks. Pearõhku pannakse kogu tööstuse ja põllumajanduse elektrofitseerimise peale, sest et see palju odavam tuleb kui senni tarwitatawaid jõuallikad. Praegu on ehitusel üleilma kõige suuremad elektri jõujaamad Tuulas, Kashiiris, Bogorodskajas, Wolhowil ja Swiril.

Wene töölisel on oma elu uueksloomise kallal kibedasti tööl. Meie kohus on walwel olla, et meie spekulandid Pariisi börsemeeste kihutusel ei saaks oma rõõwisu taltsutamiseks takistada seda tööd bandede ja interventsiooni kaudu.

* * *

Järgmine ekskursioon oli kehalise kultuuri instituuti.

Kool asub suure aia keskel. Hiigla hoone laiade akendega, kaunistatud tööd ülendavate loosungitega, loob kaswandikkudele sootuks teise ilma kui läänes ehk põialriikides, kus kohta leiawad endised keisrite ja timukade pildid ning teised ülekohtu ja wägiwalla sümbolid.

167 kaswandikku 8-st kummi 15 aastani saadawad siin oma nooruse aja mööda. Need on kõik ainult keh Wade tööliste ja talupoegade lapsed, kes siia õppima saadetud W. K. N. Ü. kaudu. See on üle Wenemaa kõige eeskujulikud noorte õpeasutus — eeskujulik töökool. Siin õpiwad ja arenewad noored wa-

balt oma wõimete kohaselt wastawatel tööaladel. Instituudi juures on k u j u m i s t õ ö t u b a eeskujuliku sisseseadega. Siin istub wäike 8—9-aastane poiss ja tüdruk pingile ja tõmbab paelast süsti ja kangaspuu liigub nobedasti nagu wabrikus kunagi. Kaswandikud walmistawad ise enesele riidet, taskurätte, woodipesu, jalanõusid jne. Ühesõnaga, nad teeniwad ise endid oma tööga. Kõik nende töö wõetakse arwele ja töowiljakuse järele on näha nende wõimed, püüded ja edasijõudmine. Töö kestab kaks tundi päewas.

Kooli juures on olemas ka

T i s l e r i - t õ ö t u b a,

kus waheldamisi töötawad wanemad ja nooremad rühmad hommikust õhtuni. Töö wältus ei kesta üle kahe tunni päewas. Tehakse puust tarberiistu ja igasuguseid nikerdusi. Tööd juhatawad asjatundjad.

Peale nende füüsiliste õpetundide, mis kehalise kultuuri arendamise peale isearalist mõju awaldawad, on esimesel kohal

r ü t m i k a, p l a s t i k a j a s p o r t.

Sellekohastes ruumides wastawate sisseseadete ja wastawate õpetajate juhatusel tehakse siin keha kultuuris suuri edusamme. Kõige pealt äratas tähelepanu õpilaste kehaehituse ja kõigi kehasade kokkukõlaline arendamine. Wäga silmapaistew oli tugewate kehaehitusega õpilaste musklike ja lihaksete kokkukõlaline arenemine. Eestis otsid asjata sarnast asutust, kus walitseks hiilgaw terwis, wärskus ning nooruse meeolu. Meie koolid on nooruse eluwärske wägistajad, algatuswõime ning nooruse tahte allasurumise asutused. Baueri süsteem ja määrus, salapolitseinikkude ja nuuskurite wägi — see ei häwita mitte üksnes waimu wärskust, waid rusub kogu nooruse lodewasse närbumise meeollu. Meie sport ning kehakultuur on Don Kihotlikud liigutused, mille tagajärjed riisub piip ja piiritus.

Suure sammu on kaswatajad siin edasi astunud ka moraali alal. Keha osade esile toomise moodid on maad annud tema loomulikule alastiolekule. Naha harjutus on seda ka talwe temperatuuris wõimalikuks teinud. Täis nooruse waimustust ja eluwõimet liikusid noored muusika saatel plastika wõtete

keeruliste seisangute wahetusel suures üldsaalis.

Turnisaalis kombineeriti Soome-Rootsi süsteemi. Noored ise juhatawad waheldamisi. Ära märkida tuleb eraldi ka laste plastika „Marseljeese“ helide saatel ühenduses punaste lipukeste ja pasunate sellekohaste wõtetega. Kaswaw noorus loob uueks elu Nõukogude Wenemaal ja kogu ilmas ainult siis, kui ta purustab esiisade traditsioonid ja wabastab end nende tagurilisest mõjust.

W a i m u t ö ö

on wõimete arenemise ja annete kohaselt korraldatud. Klassi õppus läheb siin täiesti lahku sennistest (Eesti, teisi wälisriike ei tea wõrdluseks wõtta) noorte õpetamiswiisidest. Wõrreldes Eesti rusikasüsteemiga on klassides täielik wabadus, mis piiratud ainult sellega, et tööjuhataja oma õpilasi juhib tegewusele — tegewusetuse ehk wäärnähutuste korral, kus ta seltsimehelikult õpilastega läbi räägib, teda sõbralikult edasi juhtides (mitte aga nii, nagu Eestis, kus õpetaja terve klassi ees häbistab, söimab, pilkab ja õpilast tema poliitilise meelsuse eest taga kiusab). Wastawalt sellele ülesandele on klassis ainult 23 õpilast. Noored, kes saadawad siin klassis ja töötubades mööda oma nooruse aastad (instituudi juures on internaat), wõiwad teda oma koduks pidada ja teha. Neil on klassis täielik wabadus kaunistada seina oma joonistustega. Muidugi on siin ka tsensuur, kes kõlwatuse järele walwab. Aga loomuliku ja õige kaswatus juures ei tule seda palju ette, nagu seda aastate kogemused näitawad.

Klassis on igal oma laud pingi ja kapiiga, kus mänguasjad ja muu noorte warandus hoitakse. Ülejäänud seisawad nurgas sellekohasel laudil wõi kapis. Igas klassis on klawer. Noori õpetakse muusikale ja muusika õppimine on sundsiik. Sellejuures pannakse eriti tähele iga wõimete ja sellekohasel grupeeritakse noori rühmadesse wastawate juhatajate alla. Kui noor awaldatakse noorem rühmas iseäralisi wõimeid wõi andi, siis paigutatakse ta ilma aasta wõi semestri lõpu ootamata wanemasse rühma, kus juhataja tema edasijõudmisele abiks on, et teda wanemale rühmale järele aidata.

Peale selle õpitakse weel teisi teaduseid ja keeli, mis tarwilikud igas koolis.

Õhtul on

k l u b i t ö ö d.

Siin on täielik wabadus. Kes kirjutab, kes loeb, mängib, turnib, harjutab muusikas jne., kuid siiski on ka siin oma plaan. Ilma plaanita ei tehta midagi.

E l u r u u m i d

magadistoad on täiesti korda seatud ja hoitakse korras noorte eneste poolt. Kooli juures on ise oma saun, pesuköök jne. Kooli juhataja tõendab, et see on hea külg ja et rasketel tüüfuse aegadel sellepärast neil ka ühtegi haigeks jäämise juhtumist ette ei tulnud. Haigete tarwis on haigemaja. Rasketete haigete tarwis eraldi. Igalpool walitseb puhkus ja kord. Terve keha, terve waim, eeskujulik kord. See on lühike kokkuwõte sellest tööst ja tema tagajärgedest, mis siin kehasust leidnud. —tz.

Õpipoiss.

„Juss, Juss, aja püksid jalga! Kell juba pool kuus,“ — hüüab ema.

Juss ajab silmad lahti, kuid uuesti wajuwad need kinni.

„Tõuse! — hüüab ema teist korda, — saad jälle meistri käest söimata, kui hiljaks jääd.“

Juss liigutab ennast ja kaebab:

Kõik kondid ja sooned walutawad... ei tea, kas wenind wõi mis!“

Ta pilk libiseb tahmaselt laelt katkenud tapeetidele ja jääb peatama kasuka-

le ema seljas. Tuba külm. Ei tahaks õlanukkigi teki alt wälja pista. Magaks kord õige kella kaheksani?

„Waeneke, kui lahja ja kondine sa oled ja mõne päewa pärast saad juba 13 aastat wanaks! Säh, wõta ja söö!“ — sõnub ema kaastundlikult.

Juss pistab rutuga mõne leiwaraasu suhu, rüütab tulist teed, kahmab lapitud jope ja wiskab warwast, et mitte hiljaks jääda.

Juss jookseb punase räti sees leiwa-

tükk kaenas. Aga pärale jõudes näeb ta, et meisterperemees töölistega juba kohal ja ust lukust lahti keerab. Juss tahab teretada, aga hääl kuiwab kurgulakke.

Ku-radi jõmpikas, kas see on tulemise aeg! — pörutab meister.

Juss lööb silmad maha ja mõtleb endamisi:

„Oleks pidanud tõusma, kui ema esimest korda hüüdis...“

„Mis sa põrnitses seal, kui härg uut laudaust! Tõmba parem uks lahti!“ — jätkab meister tõrelemist.

Juss paneb käed mehaaniliselt ukse külge ja awab selle. Wiskab jope seljast ja asub ääsi juure tuld tegema.

Aga, oh, häda! Laastud pole hästi kuiwanud, ei võta tuld külge.

„Mis sa, raisk, seal magad, kas said kodu wähe püherdada!“ — kõlab meistrit.

Jussi aitab wanem tööline hädast.

„Aitab wahtimisest, tõmba lõõtsa!“ — kostab uus komando.

Juss kargab hooratta wändast kinni, wäntab ja wäntab. Küll parema, küll pahema käega, küll mõlemi käega korraga. Keha lookas kui wibupüss.

Ja nii see läheb tundide kaupa.

„Aitab seekord!“ — hõikab meister. „Tõmba wammus selga, lähme raua järele.“

Ja Juss sammub nõtkuwad raudlatid õlal keset uulitsat, uhketes riietes herredest ja daamidest mööda, kes naerdes tuikawat poisikest waatawad. Wabriku wiled puhuwad lõunale. Ikka sammub Juss kui joobnud, tuikudes ja komistades.

Töökotta jõudes on ta wäsimus nii suur, et süüa ei tahagi. Meister tuleb, sepad hakkawad liikuma, olgugi, et lõunatund pole veel möödas.

Sepp tõmbab kuuma raua tulest. Kõlawad wasara lõõgid ja lendawad säd-

med. Juss jätab wäntamise seisma, kohendab tuld ja mõtleb:

„Kui kena oleks tööd teha, kui meister ei söimaks, ja nõnda hullusti taga ei ajaks. Ta tõmbaks lõõtsa, lõöks ise kas wõi puudase wasaraga rauale pihita, nõnda ei seppki oma pea kõrwale pööraks sädemete eest. Hoopide all paenduks teras sahaninadeks, mis tuhandeid inimeselapsi toidaks. Laseks ema hommikuti hea kannika leiba rätti mähkida ja paksult wõid peale määrada ja jatkuks leiba weel vähematelegi jöngermannidele kodus...“

„Wäike eesel, mis sa wahid! Tule pihte kinni hoidma!“ — käsutab sepp.

Noored kõhnad sõrmed haarawad kõigest jõust pihtide warrest kinni. Küll pörutab, pagan, sõrmi, käsi! Aga lahti ei tohi lasta, ega ka häält teha. Pealelõõja wirutab wasaraga wiltu. Kätest käib walus surin läbi. Pihid lendawad pörandale.

„Kuradi poiss on küll see! Ei selgest seppa saa!“ — pragab meister.

Juss asub uuesti ääsi juure, kühweldab süsi ja wäntab nõnda, et otsaesine ilgub kui jääpurikas kewadises päikeses. Oh! ei jõua ega jõua, aga — millal jõuawad need neli õpeaasta mööda?! Siiski hea oleks ära süüa lõunane leib ja silk.

Kostawad wabrikuwiled. Öhtule!

Mõne aja pärast sõnab sepp:

„Täna rutulisi töid, tuleb kella kuueni teha.“

Juss muudkui wändaku, hoidku pihte kinni ja lõõgu wasaraga kuumale rauale. Suu tilgub wett leiwa ja silgu järele.

Koju jõudes on Juss surmani wäsinud ja tüdinud. Mitte käsi ega nägugi ei tahaks pesta. Norutab omaette:

„„Kas see tõesti igawesti nii peaks kestma??““ N—ke.

Wõiflus Nõukogude Wenemaa näljahäda wastu.

Sambana seisab terve inimkonna silme ees Nõukogude Wenemaa näljahäda. Suurtele hulkadele — töölistele ja kõigile inimesearmastajatele on see ahas-tuse, kapitalistidele ja nende walitsus-tele heade lootuste sambaks.

See oli loodusjõuline katastroof, mis Wenemaa wiljarikkamat maad — Wolga-

maid tabas. Ühtlasi oli wiljaikaldus ennekuulmatalt laia ulatusega ja põhjalik, et ilma abiandmiseta kümmed miljoniid sealseid elanikke oleks näljasuremale määristatud. Nõukogude walitsus tegi ja teeb iganes kõiki, mis ta wõimuses, et nälgijatele abi anda ja et vähemalt tulewal aastal näljale piir panna, kui

mitte teist ikaldusaastat ei järgne. Suurt ohwrit toowad Wenemaa tööliselised ja talupojad, annetades endi, juba ennegi nappidest elutarwetest nälgijatele klassiwendadele.

Kõigi maade töörahwale on Wene näljahäda kui walusam haaw ta enese kehas ja ta kasutab kõik wõimalused, et töörahwa kehwi annetusi kokku panna ja nälgijatele läkitada. Wabatahtlised organisatsioonid wäljamaal teewad pikki kirjeldusi ja pildistawad näljahäda koledusi oma maa kodanlastele, et neis inimtunnet äratada ja abiandmisele sundida. Aga sellest kõigist on wähe. Terwe inimkonna, kõikide kapitalistliste riikide kõige energilisema abiandmise ja korraldamise juures oleks wõimalik olnud suuremaid näljakoledusi — nagu surnute ja inimeseliha söömist ära hoida. Kuid siin pörkawad kapitalistide inimtunded nende rööwhuwidega kokku. Sest Nõukogude Wenemaa kui üleilmline töörahwa rewolutsioonilise klassiwõitluse kants paistab kapitalistiliste riikidele hiiglasena, kes nende rööwhuwidele komistuseks ja nende saagijagamisriidudele tulewikus koguni ähwardab kriipsu peale tõmmata. Sellepärast on nende huwides Nõukogude Wenemaad igapidi nõrgestada, mitte aga abi anda, ehk kui anda, siis niipalju, kuiwõrd see neile kasu toob (nagu see mõnede riikide huwides on — Wenemaa majandust üles ehitada oma kapitaali Wenemaa tööstusse mahutades ja Wenemaa tooresainete hallikaid kasutades oma tööstuse käimapanemiseks jne.).

Puhtinimsuse tundeid kapitalistilistel riikidel ei ole. Seda näitab see asjajolu, et Ühisriikides on wilja küllus nii suur, et maisi põletatakse kütteinena. Selle wiljaga saaks Wenemaa näljahäda terwelt kustutatud ja jääks ülegi weel. Kuid kui oli abiandmise küsimus sügisel rahwasteliidus arutusel, siis loobusid kapitalistilised riigid andmast 5 miljoni naelsterlingi — raha, millega oleks wilja Ameerikast weetud. See olgu juba rääkimata, et kapitalistilised riigid ilma sõnalasumata oleks pidanud määratleda määratud wilja nälgiwale Wenemaale saatma, kui nad wähegi inimtundest juhitud oleks olnud. Inglismaa kui wõitja maa walitsus on rahalistest abiandmisest nälgijatele ära ütelnud sennikaua, kunni ta maal 2 miljoni töö- ja töolist on. Kas on häbematumat kõr-

walepuiklemist nähtud, kui see töötatöölise selja taha pugemine. Kas on kunagi kuulnud, et töötatöölised Inglismaal küllalt kindlustatud oleks? Wõi hoitakse see raha seks otstarbeks, kui töötatöölised meeleawaldusi toimepanewad, et siis neid laiali ajad? Miks ei anna Inglismaa töötatöölilistele tööd? Wõi on kõik inimesed elutarbeainetest üle kuhjatud? Ei ühtegi sellesarnast, waid kapitalistiline majandus on umbkotis, mis sellest tuleb, et lordidel ja rahakuningatel ei ole wähematki püüdu majanduslisele ülesehitamisele asuda.

Kuid wähe sellest, et maailma kodanlus abi ei taha anda, ehk sellega wiivitab, waid nüüd arwab kodanlus ja temaga ühes sotsiaaljuudased kõige soodsama aja kommunismi maha tegemiseks tulnud olewat. Tuuakse ajalehtedes Wenemaa näljahäda kirjeldused kõige selle koledustega mitte selleks, ei inimesi abiandmisele kutsuda, waid lisatakse etteheitwalt ja noomiwalt kirjelduse lõppu: „Waadake, tööliselised, tahtke weel kommunistilist walitsust, näe, missugust nälgia kommunism tööliste kaela toob.“

Kuid eksiwad herrad kapitalistid, kui arwawad, et sellega töölisi Baabeli segadusse ajada suudawad. Meil klassiteadlikkudel noortel proletaarlastel ja terwel töölisteklassil on liig nägijad silmad, et mitte näha, kuidas kapitalistid Wene näljahäda puhul wiimse hõlbuni endi metsikut rööwhimu paljastawad. Isegi wana kodanlane Nansen, kes tuntud kui rahwuswahelise abiandmise komitee esimees, tõendab igal pool ja kõikide ees, et Nõukogude walitsus näljahädas süüdi ei ole, et nõukogude walitsus tegi kõik, mis wõimalik nälja wastu wõitluseks ja weel rohkemgi teigi, kui loota wõis. Ükski teine walitsus poleks jaksanud üksi oma jõuga maad näljast peasta.

Genua konwerents, millest ka Wenemaa kutsutud osa wõtma, ja mis maailma majanduse ülesehitamise küsimusele pidi pühendatama, lükati ikka ja ikka jälle edasi ja ikka ainult Wenemaa pärast. Wenemaal tuleb näljahäda poolt nüüd kewade kõige rängem silmapilk üle elada ja see teeb kapitalistilistele riikidele himu kõigil muul wiisil Nõukogude walitsusega nõu pidada, kuid mitte suusõnaliselt. Ka on teateid Pet-

ljuura ja Wrangeli walgekaartliste bandede liigutustest ja „nihkumistest“, mida teistwiisi mõista ei saa, kui et kapitalistline kotkas oma küüsi ihub, et Wenemaa kallale karata.

Demokraatiline Eesti püüab suurriikide iga wiimast kui käeliigutust ja mootutust järele teha, olgugi, et nende riikide poliitika Wenemaa suhtes Eestile watuwõimatu on. Kuid ennem mustasajalistega kas wõi tsaari sülle purjutada, kui et kommunismi nimetust oma kõrwus sallima õppida — see on Eesti demokraatia püüdsiht.

Meil noortel proletaarlastel on ses suhtes kaks ülesannet: kõige laiemaid töörahwa hulki Wenemaa abiandmisele ergutada, teiseks kõige hoolsamat walwet pidada, et kapitalistlike riikide ja seal hulgas ka meie Eesti kodanluse kõige pisematki surwepoliitika lõket Wenemaa wastu sumbutada.

Meil Eestis keelati igasugune abiandmine näljahädalistele muul teel ära, kui ainult Eesti punase risti kaudu. Meie ei anna aga kodanlisele punasele ristile mitte üks penn, see saaks kodanluse huwides kasutatud.

Eesti töölisteklass saadab oma toetussummad nälgijatele riigikogu Kommunistilise töölihterühma ja Iseseiswate Sotsialistide rühma komitee kaudu. Meie, noorte, kohus on abiandmist nii moraalset kui aineliselt toetada, et see rahuloldawalt saaks läbi wiidud. Meie peame igalpool, töökodades, koolides, koosolekutel, pidudel ja kodus noortele töölistele kirjeldama Wenemaal kannatawate

klassiwendade näljahäda, selgitama selle põhjuseid ja näitama, missugust osa maailma kodanlus selles mängib. Ja, tüepoolest, kes peaks weel wastuwõtlikum ja kaastundlikum olema, kui seda mitte meie — noored proletaarlasted ei ole. Meie hinges ei tohi olla tuimust oma surewate klassiwendade wastu. Meie peame endid abiandmisest nii läbi põimima, et iga ülearuse penni, iga endi lõbustuseks määratud osa nälgijatele tööliste lastele ohwerdame, isegi oma napist toiduportsjonist peame meie näpistama neile, kes meie praegusest seisukorrast mitu astet madalamal metselaja kombel sawi ja saepuru suhu ajawad, et elu sees hoida. Meie peame oma wanaid, wanu töölisi nende tuimuses ergutama. Meie, kes me ise sagedasti nälja suhu wahime, peame paremini aru saama näljakoledustest ja järjekindla abiandmise wajadusest, kui suurriikide kodanlus, kellele Nansen üleswõtteid kinoparaadil näitab ja see siiski palju rohkem tagajärgi ei anna, kui et mõni hädasüdamline proua pisara ohwerdab näljahädalistele.

Wähe sellest, meie peame mõistma, et iga penn, mida meie annetame, läheb Nõukogude walitsuse, kui meie klassiwoitluse kantsi tugewuseks, et wastu panna teda ähwardawale hädaohule.

Noored tööliised, paneme oma wiimased pennid kokku nälgija Wenemaa toetuseks!

Elagu kõigi maade tööliste ühistunne!

Alice L.

Nõukogude Wenemaa uue majanduspoliitika tagajärjed.

Pööre uue majanduspoliitika poole Wenemaal sündis Wenemaa Kommunistliku Partei 1921. a. märtsikuu kongressil. Ülesehitamine kursori majanduslises wäerinnal uue kursi järele algas aga alles 1921. a. suwel ja sügisel. Sellepärast on andmeid uue kursi kohta ainult wast ehk 7—8 kuu eest.

Sõja ajal oli Wenemaal kõik suur- ja wäiketööstuse tööliste käes. Walmistamine ja jaotamine oli sotsialiseeritud. See sotsialism oli muidugi kõige esialgsem, jäme. Sunduslise wiljakohustuse tõttu wõttis linn külalt rohkem, kui

wastu jõudis anda. Tööstus oli purustatud. Kodanluse sõjariistust kallaletungimine ei lasknud walmistust korraldada ega laiendada.

Uus majanduspoliitika pani kõige selle asemele jaotuse ja wahetuse turu abil ja kaudu. See just ongi Wenemaa uue majanduspoliitika peajoon. Peawahe wana ja uue wahel ei ole mitte selles, et hulk pisemaid ja keskmisi ettevõtteid erawõtjatele rendile antakse, waid just selles, et proletaarline riik on sunnitud talupoegade kaubawahetusse astuma hariliku müügi-ostmise teel turul. Pro-

letaariaat peab nüüd oma walmistamist korraldama selle järele, kuidas seda wäikekodanluse kauba- ja rahawahetus nõuab.

Peaosa riiklistest ettewõtetest on nüüd organiseeritud riikliste sotsialistlike trustide wõrku. Wenemaa tööstus on nüüd pooleldi kapitalistlik, pooleldi sotsialistlik. Walmistamine ja transporti abinõud on proletariaadi käes; tööstus sammub riiklise plaani järele; tööliste, teenijate warustamine on riigi poolt; tööpalga normeerimine am.-üh. poolt, jne. — need on sotsialistlikud omadused. Mõnede ettewõtete töötamine turu jaoks ja wabaturu tingimistes. ettewõtete omawaheline arwepidamine raha kujul jne. — need on kapitalistlikud omadused.

Kogu Wenemaa majanduses on nüüd igasuguseid võimalikke majapidamise wiise näha, mis aga kunagi on olnud ja on. Ses asjas on Wenemaa nagu rahwamajanduse muuseum, kus võib leida niihästi esialgset patriarhaalset kogukondlist majapidamist, kui ka ettewõtjate ning palgatööd tarwitatawate kapitalistide majandust, niihästi wäikekodanlist kauba- ja rahawahetust, kui ka sotsialistlist walmistust ja jaotust. Praegune Wenemaa on ülemineku ajajärgus kapitalismi juurest sotsialismi juure. Wenemaa on kõige esialgsema sotsialismi maa. Proletariaat peab seal mahajäänud edenemata tööstust korraldama maailma kodanluse ja oma sise-mise wäikekodanluse tugewa takistuse ja pealetungimise all.

Praegune uus majanduspoliitika on wastawam mahajäänud ja purustatud Wenemaa majandusele, kui see, mida tarwitati sõja ajal. Kuid sõides üleilmise kodanluse wastu, ei saanud nõukogu ega wõinudki teist poliitikat tarwitada, kui just seda, mida siis erakordsetes sõjatingimistes teostati. Nüüd liiguvad ettewõtted paremini, nüüd on talupoeg otsekoheselt ise huwitatud oma põllu- ja majapidamise tõstmises.

Arwud, statistilised andmed annawad tõendusi uue tõusu ja edenemise kohta.

Dooni kaewanduste saak 1921. a. teisel poolel oli: juulis — 9 miljoni puuda, augustis — 11¼, septembris — 18½, oktoobris — 34¼, nowembris — 52, detsembris — 63 miljoni. Töowiljakus on tõusnud rahuaegeeni, üksikutel

juhtumistel kõrgemalegi. Siberis tõusis söesaa 4 miljoni puuda pealt 7 miljoni kuus. Turbasaak oli 1920. a. 92 miljoni, 1921. a. — 126 milj. Pikkamööda, kuid kindlalt kaswab ka malmi- ja terastööstus.

Aastane üldine metalliwalmistuse programm on 20 miljoni puuda peale määratud, s. o. 2½ korda enam, kui eelmisel aastal.

Bakus oli naftasaak mullu septembris 11½ miljoni puuda, oktoobris — 12½, nowembris — 13½, detsembris — 15¼. Tõus on ka kõikides teistes tööstusharudes. Igapäew toowad ajalehed teateid igasuguste tehaste ja wabrikute töowiljakuse tõusust, kus juures suur hulk ettewõtteid walmistuse programmi normidest kaugele ette on läinud. See tõus ulatab kunni 200%-ni kõrgemale riikliselt kindlaks määratud walmistuse normidest.

Majandusline tõus 1921. a. teisel poolel on tingitud rahu olukorrast, ainult suurte ja warustatud ettewõtete töötamisest küttetööstuse parandamisest, waba turu peale toetamisest, tööpalgast, mille suurus töowiljakusest oleneb, ja sellest, et iga ettewõte majandusliselt niisugusele arwepidamisele seatakse, et ta kahju ei wõi tuua. Kuigi halbade transportolude tõttu (Siberist peab wilja mitmetuhande wersta taha wedama), wõiks kewadel tööstuses wäikene nõksatus seisak tulla (nagu see ikka ja alati kewadel on olnud), siis võib kindel olla, et langemine hulga waiksem on, kui see eelmistel kewadetal oli.

Külwipinna, üldse haritawa määpina wähenemine, kariloomade wähenemine, inwentaari halwenemine jne. on Wenemaa põllumajanduse wiljakust rahuaegelega wõrreldes kaks korda wähemaks teinud. Maa ei jõua ennast üksi toita. Selge, et nõukogude suurtööstus oleneb just talupoegade majapidamisest rohkem kui ühestki muust asjast.

1921. a. peale algab põllumajanduses suur paranemine. Ainult näljakubermangudes sai eelmise aastaga wõrreldes 75% maad täis külwatud. Mujal on külwipind igalpool eelmisest aastast suurem: walmistatawates kubermangudes — 123%, tarwitatawates kubermangudes — 126%. Loodusjõuline näljahäda Wolgamaadel rikkus üldist põllumajanduse tõusu.

Umbes 3000 ettevõtet on rendile antud eraisikutele, kooperatiividele, kohalikele nõukogudele, tööliste artellidele jne. Paljud nendest seisid ennem täielikult kütteaine, tooresaine ja muu puudusel.

Nii on Wenemaal nüüd terwes rahvamajanduses, niihästi suur- kui ka väiketööstuses, niihästi linnas kui ka külas, peale seitsmeaastalist alalist langemist valmistusjõudude kindlat edenemist märgata.

Suur tähtsus on ka kaubandusel. Kauplemise teel saab riik need toiduained, mis peale wiljamaksu waja läheb (Wiljamaks annab natuke üle poole riigile tarwisminewast wiljast). Praegu

läheb suurem osa kaupasad eraisikute kaudu turule, vähem osa — kooperatiivide kaudu ja veel väiksem osa — riiklike organisatsioonide läbi. Siin on nõukogude riigi ülesanne — püüda kauplemist oma kätte koondada. Väliskaubandus on terwelt riigi käes.

Niisugune on sotsialistiline tööstuse kujud mahajäänud suurriigis. Kapitalistlike riikidega kooselamisel on nõukogudel raske oma suurtööstust kohendada ja kommunismile kindlat alust panna. See protsess nõuab pikemat aega. Proletaariline rewolutsioon Läänes võib seda väga suurel määral kiirustada, aastakümneid selles edenemises üksikuteks aastateks tehes. R.

Koolipoiss.

Kärgatawalt mürtsus orkester tä-nawlabürindis...

Püssi tugewasti wastu öla surudes sammus Artur hooolsalt jalga pidades keset kiirelt liikuvat reastikku. Nagu salajärgust tõugatud liikus ta masinlikult edasi.

Imelikult kõmises maa terve salga ühetaolisest, järsust samm-astumisest. Wahetpidamata mürtsus orkester...

Ta ei saanud isegi aru, miks just sel minutil ema kuiwetanud nägu talle meele tuli. Ikka jälle kerkis ta waimusilmade ette ema tuhmunud piik ja kusagilt orkestri mürisewatest helidest läbi kajas nagu etteheitwalt ema kurblik toon:

„Meie oleme ju waesed inimesed, Artur!“

* * *

Lahtistest härjawagunitest kostis noore sõdurkonna naerulagin. Artur pikutas ja wõttis hoogsalt osa üldisest mürglist.

Ta oli noor ja tuli otse koolipingilt, nagu teiseldki. Veel eila koolipoisid, tundis täna-ennast igauks täismehena: lallutas lorilaulu ja tõmbas iseteadwalt jämedat paberossi.

Kaua kuulatas Artur naeratawa näoga imelugusid wäeliinilt. Tõnmu näoga

hiinlased, hulluks läinud nälja pärast, on üle piiri tunginud. Toimetawad nüüd jõledaid kuritegusid, riisumisi, tapmisi... Pealegi olewat hiinlased inimsööjad — nende taskudest leitud lapsejalgu...

Külm juga käis siin Arturil üle keha.

Tal tuli meele, et kodu, iseäranis peale isa õnnetut surma wabrikus, tihti-peale toidust nappus tuli. — Tuli tühja kõhtu kannatada.

Ja ta nurina peale oli ema talle nii õrnalt otsa waadanud ja kurwalt ohkanud:

„Meie oleme ju waesed inimesed, Artur!“

Agas kuriteole ei oleks nende käsi siiski ei kunagi tõusnud.

Ja nüüd need näljased hiinlased... tapawad... riisuwad... söowad inimesi...

Ei! See on jälk! Nende wastu peab wõitlema!

* * *

Meeliskledes tammus Artur juba mõnda tundi edasi-tagasi ühe Setu küla idapoolsel serwal.

Ta oli walwekorral...

Mingisugune salapärane wärin waldas ta südant. Oli see hirm?

Weel praegu kohises ta kõrwus eilane lahingumõli. Kuulipilduja ning

püsside wahetpidamata padin, mis terve lahinguwälja ääretuks keewaks pakaks muu'is. Ja seda katab suurtüki mürin... Tahtmatalt lendas ta mõte ikka jälle hiinlaste peale. Ja wärim käis tal üle keha :

„Aga — kui nüüd hiinlased korraga peaksid tulema...“

Seal — äkki helkis metsaserwal tulewiir.

Kiunudes ja wingudes hakkasid lendema surma-sääsed.

Nad puurisid endid ta jalga ette maasse, plaksusid läheda küüni seintes...

Nagu wälgust rabatud nõksatas Artur. Sekund seisis ta kiwistanult paigal. Ta tahtis karjatada, aga hää kustus ta huultel. Siis nagu oleks temasse uuesti tulnud elu, tegi ta hüppe ja jooksis.

Korraga oli tal tundmus, nagu oleks keski talle tasa selgroo pihta löönud. Ta tahtis üle öla waadata, kuid waarus ja langes kokku... Hele werijuga läbisitas ta bluusi. Ta langes kummuli...

* * *

Kitsast Setu tare walgustasid õhtu-päikese kiired. Wahete-wahel kostis nurgast sängist kestew hoigamine.

Hallpea, tööst ja waewast küüru wajunud Setu eit jälgis murelikult igat haige liigutust.

See oli Artur. Kuul oli tal paremast kopsust läbi läinud. Ta lamas siin mõistuseeta juba wiiendat päewa. Ta wiskles palawikuhoogude käes.

Korraga ajas ta ennast poolistikili. Ühe käega nagu kedagi eemale tõrjudes, hüüdis ta kähisewa häälega :

„Hiinlased ... hiinlased ! Ära ... ära ... !“

Kohkunult waatab wanaeit haige peale, wõtab õrnalt ta ümbert kinni ja sõnub :

„Pojuke, ära karda waeseid setulasi !“

Pärani silmil waatab Artur kaua ja tungiwalt wanaeidele otsa, nagu püüdes tungida tema hingesse. Kuid jõuetult langes ta tagasi... Weel wiimast jõudu kokku wõttes sirutab ta käed wanaeidekese poole. Silmad on tal täis pisaraid :

„Ema, emake, anna mulle andeks, ma ei teadnud, et hiinlased on ka wäsed inimesed...“

Ta oli surnud.

—u.

Meie nõudmised töölisnoorsoo töökaitse alal.

Allpool awaldame 34 nõudmist töölisnoorsoo töökaitse alalt. Meie kutsume noori töölisi wõitlema nende nõudmiste eest. Meie juhime töölisteühisuste, liitude ja kesknõukogude tähelpanu nende nõudmiste peale ja paneme kõigile tööliste-organisatsioonidele ette : need 34 nõudmist omaks wõtta ja nende teostamise eest wõidelda.

I. Üldised noorte töökaitse nõudmised.

1. Lapsi alla 14 a. wanuse on keelatud kasutada igasuguses töös. Noori, kunni nimetatud wanuseni tuleb wiibimata wabastada tööst ja saata kooli. Tööraha lapsed linnas ja maal peawad saama ülespidamist riigi kulul.

2. Tööraha lastele alg-, kesk-, üli- ja erakool ning õpiabinõud maksuta.

3. Koolide juures peab sisse seatama maksuta ühis-elumajad ja ühis-söögimajad tööraha lastele.

4. Koolisundus olgu maksew kunni 18. a. wanuseni.

5. Alaealisi 14—16 a. wanuseni ei tohi kasutada kehalise töö tegemiseks mitte rohkem kui 4 tundi päewas, 16—18 a. wanuseid — mitte üle 6 tunni.

6. Alaealisi kunni 18 a. wanuseni ei tohi kasutada öötöös, tükitöös ja ületunnitöös ning terwishoidliselt kahjulikkudes etewõtetes.

7. Laupäewase töölopu ja esmaspäewase tööalguse wahet peab olema mitte wähem kui 42 tundi.

8. Noortele tuleb anda üks kuu puhkust aastas, mis aja eest nad täie palga saama peawad.

9. Noorte 4- ja 6-tunnilise tööpäewa eest peab palk olema nagu 8-tunnilise eest.

10. Tööpalk peab wastama elukallidusele ja ei tohi madalam olla elatisminumist.

11. Tuleb kaotada igasugused isiklikud lepingud ja maksta panna kollektiivne tööleping.

12. Töötamine peab sündima tingimustes, mis wastavad terwishoiu nõuetele.

13. Haiguste korral sünnib arstline abiandmine ettevõtja ehk riigi kulul ja haigusepäewade eest peab maksetama tasu harilise tööpalga suuruses.

14. Wigastuste ehk tööinvaliidisuse korral peab noori kindlustama ettevõtja ehk riigi kulul.

II. Erilised noorte töökaitse nõudmised tööstuses ja kaubanduses.

15. Eraettevõtetes maksetakse noortele tööaja, s. o. — 4 ehk 6 tunni eest. Riigi poolt maksetakse noortele wahel 8-tunnilise ja 4- ehk 6-tunnilise tööpäewa wahel wälja. Selle waheraha wõtab riik ettevõtjatelt erimaksu näol.

16. Riiklistes ettevõtetes maksetakse noortele 4- ehk 6-tunnilise tööpäewa eest 8-tunnilise tööpäewa palk.

17. 4- ehk 6-tunniline tööpäew kestku ühtejärgi, tunnilise söömawaheajaga. Ülejäänud aeg kunni 8 tunnini tuleb kasutada hariduse omandamiseks.

18. Wabrikute ja ettevõtete juures tuleb asutada erialalised tehnilised töökoolid.

III. Nõudmised ametiõppuse alal.

19. Õpilaste aega ei tohi wiita töödega, mis ei käi kutsetöö hulka, nagu : kodused tööd, mis kannawad meistri teenimise iseloomu, jooksupoisina jne.

20. Ametiõppimise aeg ei tohi olla üle kahe aasta.

21. Teoreetiliste teadmiste õppimise aeg arwatakse töötundide hulka.

22. Peale ülal määratud tööpäewa ei tohi õpilastele mitte mingisugust tööd anda kodus tegemiseks.

23. Õpilaste tööpäew tasutakse alustel, mis — nagu ülal nõutud.

24. Ametikutse kiiremaks äraõppimiseks tuleb õpilased paigutada riigi- ehk eraettevõtetesse, kus nad eriteadlaste juhatusel töötawad wastawates rühmades ; ja wäikeettevõtjatele ära keelata pidada õpilasi ühe ehk kahe kaupa.

IV. Noorte töökaitse nõudmised maal

25. 14—16 a. wanuseid wõib põllumajanduses kasutada ainult karjastena.

26. 16—18 a. wanuseid ei tohi kasutada järgmistel töödel : rehepeks käsitsi, sõnnikutõstmine, linaharimine, heinaniitmine jne.

27. 14—18 a. wanuste tööaeg algab ühes kewadise kooliwaheajaga ja lõpeb koolitöö algusega.

28. Puhketundidel ei tohi karjalast panna teistele töödele, samuti ei tohi talle anda teist tööd karjahooldmise ajal.

29. Iga teine pühapäew olgu karjalapsel puhkepäewaks.

30. Peale nende pühapäewade on karjalapsel õigus saada weel kaks puhkepäewa kuus oma waliku järele.

31. Külmal ehk wihmasel päewal peab karjalaps warustatud olema ilmale wastawate riietega.

32. Karjalapse töötasu peab olema niisugune, et ta ka talweks oleks warustatud riietega, jalawarjudega ja toiduainetega ; karjalapse toit olgu samaugune kui peremehe perekonnaliigetelgi.

33. 16—18 a. wanustel põllutöölistel on püha- ja puhkepäewadel töö keelatud.

34. Põllutöölistel olgu õigus oma töötasu saada natuuras.

Makswatest alaealiste töökaitse seadustest.

Toome siin L. Johansonini raamatukese „Töökaitse seadused“ järele Eesti wabariigis makswad alaealiste töökaitse-määruste sisu. Iga töölisteühisuse noorte komisjon õppigu need makswad määrused tundma, kogugu ja awal-

dagu töölistehehes teateid nende rikkmisest ja wõideldugu nende määruste täitmise, aga ühtlasi ka muutmise eest wastawalt meie nõudmistele, mis „Noore Töölise“ käesolewas numbris awaldatud.

Suurem osa makswatest seadustest määratakse lina- ja kanepiwabrikutes; keton pärit Wene ajast.

Laste töö keeld kuni 12 eluaastani on ette nähtud „tööstusliku töö-ustaaavis“ § 73. Selle eluaastani ei tohi lapsi tööasutustesse tööle palgata ega neid tööd lasta teha. Lapsi ei tohi üldse tööasutusesse lasta ja ka nende juhuslik sealviibimine loetakse tööjõu tarvitamiseks.

Asutawa kogu poolt 7. mail 1920. a. vastu wõetud awalikkude algkoolide seadus sisaldab järgmisi laste tööjõu tarvitamise keeldmäärusi:

Koolikohustuslikke lapsi ei tohi õpeajaks wõtta palgalisse ametisse. Süüdlased wõetakse kohtulikule wastutusele ja langewad rahatrahwi alla kohalise kooli kasuks 100—1000 margani wõi aresti alla kuni kuue kuni. Koolikohustuslikkudeks loetakse lapsi, alates 7 aasta wanusest ja kuni algkooli kursuse lõpetamiseni, wõi mittelõpetamise korral kuni 16 aasta wanuseni. Neist määrustest wõib kooliwalitsus erandid teha.

Puha- ja puhkepäewadel ei tohi alaealisi kuni 15 aasta wanuseni tööle panna.

Igasugune ületunnitöö on alaealistele keelatud.

Tööpäewa pikkus ei tohi niiviisi milgil juhtumisel üle 8 tunni olla. Põllumajanduses aga on tööpäewa keskmine pikkus aastas 9 tundi, wõib sellesama seaduse järele (suwel) isegi 14 tunnini ulatada ja alaealiste kohta ei ole maksw lühem tööpäew kui täiskaswanute kohta.

Kui alaealiste (kuni 15 a. wanuste) tööpäew tööstuses 8-tunniline on, siis ei tohi töö järgimööda üle 4 tunni kesta, waid tuleb puhkeaeag anda, enne kui töö wõib edasi kesta. Alaealisi on lubatud tööle panna kuus tundi järgimööda, ilma waheajata, kui tööpäew üle 6 tunni ei kesta. Sellest tuleb siis teatada ka töökaitsekommissarile. Alaealiste tööaeg ja tööwaheajad peawad sisemise korra määrustes eraldi ära tähendatud olema. (Töökaitse sead. § 74.).

Töökaitse seaduse järele ei tohi alaealisi kuni 17 eluaastani niisugustesse tööasutustesse ega tööde juure lasta, mis terwisele kahjulikud. Nii näituseks on keelatud alae-

alistele lina- ja kanepiwabrikutes; ketonwabrikutes lina, kanepi, puuwilla, willa ja narude sugemise ning ropsimise juures; räbalawabrikutes; kudumiswabrikutes mõnes tööharus; tallewilla ja wildi, harja, udusulgede, mööblitoppimise, riidetrükkimise, luupõletamise, portsellaani walmistamise, peegli, klaasi ja terwes reas muudes wabrikutes. Mu hulgas ka pagaritööstuses, tubakaja mahorkawabrikutes.

Kuni 17 eluaastani on alaealistele keelatud hädahoitlikud tööd. Nende hooleks ei wõi jätta aurukatlaid, niisama ka nende trupide puhastamist. Nende hoole ei tohi anda jõumasinaid. Neid ei tohi panna tõste- ja weoabinõude, niisama ka raskuste ümberpaigutamise juure.

Alaealisi ei wõi panna töötama ilma täiskaswanud töölisteta masinate ja aparaatide juure, mis käiwad jõumasinatega, ega wiibida ilma täiskaswanuteta neis ruumides, kus asuwad masinad ja aparaadid, ka siis, kui nad nende juures ei tööta.

Alaealiste töölepingu kohta maksawad järgmised määrused:

Kuni algkooli lõpetamiseni ehk 16 da eluaastani on alaealisel tööle asudes kooliwalitsuse luba tarwis.

Alaealiste palkamise juures on tarwilik wanemate ehk hoolekandjate, aga ka laste eneste nõusolek. Ainult sarnasel korral, kui alaealisel on oma isikutunnistus, ei nõuta tööle wõtmise juures wanemate ega hoolekandjate nõusolekut.

Peale selle on tööle astumise juures tarwilik tunnistus wanuse kohta — ristimistäht wõi wäljawõte kirikuraamatust ja koolitunnistus. Need tunnistused hoitakse tööasutuse kontoris ja näidatakse töökaitsekommissarile ette.

Alaealisele tuleb anda palgaraamat.

Alaealiste palkamise juures ei tohi tööandja ja wanemate wahel erilepinguid olla, näituseks wabrikandile tagatismaksu maksta, temale alaealise kohta mingit õigust anda, tema tööjõu kasutamist wäljaspool seaduses lubatud tööaega õigustada jne.

Eriti on keelatud töölepingusse tingimist wõtta, mis pooli piiraks kohtukaitsese tarvitamisel.

Makswatest alaealiste töö- kaitse seadustest.

Kui ettevõtja (peremees), tema perekonnaliige ehk tööjuhataja alaealist lööb, sõnadega raskelt haawab ehk üldse temaga halvasti ümber käib, siis on alaealisel nagu täiskaswanulgi õigus töölepingu lõpetamist nõuda ja süüalust kohtulikule wastutusele wõtta. Wastutusele wõtmise sünnib wanemate ehk hoolekandjate aga ka töökaitsekommissari läbi.

Palgaraamat tuleb alaealisele anda hiljemalt 7 päewa jooksul peale tööle astumist.

Peale selle, mis harilikult palgaraamat sisaldab, tuleb temas ära tähendada alaealiste eriti määratud tööalgus ja lõpp, tööwaheaegade arw ja kestvus töö lõpp pühade ja pühapäewade eel.

Igas tööasutuses peab ka nähtawal kohal väljapandud olema määrused alaealiste töö ja õpetamise kohta, tööharude nimekiri, kus alaealiste töö keelatud, ja üldse kõik walitsuse määrused ja otsused, mis alaealiste kohta käiwad.

Alaealiste tarwis tuleb ettevõtjal pidada eri-nõorraamat, mis on töökaitsekommissari poolt kinnitatud. Sinna märgitakse iga alaealise wanadus, wanemate elukoht, töölepingu tegemise aeg, töö, tööpäewa jaotus, dokumendid, mis wanust tõendawad, koolitunnistus. See raamat peab wõimaldama alaealiste kohta käiwate määruste järele walwamist.

Peale selle on alaealiste kohta makswad muudugi ka kõik need määrused, mis täiskaswanutegi kaitseks makswad.

Niisugused on need määrused, mis lapsi ja alaealisi Eestis paberil kaitsewad. Mis suhted on neil makswatel määrustel meie nõudmistega?

Meie nõudmine on, et lapsi kunni 14 a. wanuseni ei tohi rakendada palgatöösse. Makswad seadused aga keelawad seda ainult laste kohta, kes alla 12 a. wanad.

Meie nõudmised loewad alaealisteks kunni 18 a. wanuseid. Maksew seadus aga ainult kunni 17 a., mõnes suhtes aga isegi ainult kunni 16 ja 15 aastani ja ei kaitse wanemaid mitte.

Terawalt lähewad meie nõudmised lahku tööpäewa pikkuse asjas makswatest seadustest. Maksew seadus teeb alaealiste ja täiskaswanute tööpäewa wahel ainult selle wahe, et 8-tunniline tööpäew ei tohi kesta ilma puhkeajata, 6-tunniline aga wõib kesta ilma puhkeajata ühtejargi. Meie aga nõuame 4- ja 6-tunnilist tööpäewa ja et sealgi oleks tunniline sööma- ja puhke-ajad.

Küidagi wiisi ei kaitse seadus alaealisi palgamäära asjas, nagu ta ka täiskaswanute palgamäära „waba kokkuleppe“ asjas jätab. Meie nõudmine on, et alaealine peab saama sedasama palka, mis täiskaswanud töölinegi. Meie nõudmises peitub see põhimõte, et — töölislaps — noor tööline kaswagu kurnaja kulul. Ja see on täiesti õiglane nõudmine.

Tööle, noored proletaarlased, et panna meie majanduslisele wõitlusele tugew aluspõhi!

Töölisteühisuste noorte-komisjonid.

Tallinna metallistide-ühisus on walitud noorte-komisjoni. See on esimene noorte-komisjon Eestis. Weel rohkesti tööd nõuab, et noorte-komisjonid oleks walitud igas tööliste-ühisuses nii linnas kui maal.

Proletaarlises noorsoo liikumises on wool, et ühisuste juures oleksid autonoomsed noorte sektsioonid. Selle poolt tuuakse ette, et noored töölis- ja õpilased peawad maitsma teatud iseseiswust, et õppida isetegewust. Selle woolu poolehoidjad tahawad, et noorte sekt-

sioonil oleks oma kassa, oma juhatus jne.

Meie ei saa selle poolt olla. Tööliste majandusline wõitlus on üks ja seesama, küsimata tööliste wanust. See wõitlus peab olema tugewasti tsentraliseeritud, töölisteühisus ja ühisuste liit peab olema nagu ühest tükist walatud. Autonoomsete noorte sektsioonide asutamise aga sisaldab hädaohu, tekib ühe ja sellesama ühisuse kesta sees kaksik-ühisus, mille ühes osas noored, teises — täiskaswanud töölisel, mis ühisust

nõrgestada võib otsustawatel wõitlustel.

Sellepärast ei taha me astuda sektsioonide asutamise teele, waid peame ülesandele wastawaks komisjonide asutamise.

Mis ülesanded ja tegewuspiirkond on neil komisjonidel?

Noorte-komisjoni ülesanded l a n g e w a d ü h t e tööliste-ühisuse ülesannetega. Nagu töölisteühisuse ülesanne on koondada kõiki töölisi wastawast tööstusharust ühisusesse, et saawutada ametiühisusliku liikumise eesmärke, nii olgu ka noorte-komisjonide ülesandeks: wõita noori töölisi ja õpilasi ametiühisuslikule wõitlusele.

Meie ametiühisuslik liikumine ei ole piiratud kitsastest tsunfti-huwidest, waid meie töölisteühisused on arendanud tööliste klassi wõitlust oma terwes ulatuses. Ei wõi siis üteida, et noorte-komisjonid tööliste-ühisuse poolt piiratud oleksid oma tegewuse ulatusest sisulikulult.

Waid seotud on noorte komisjonid ühisuse distsipliinist, mis on rajatud demokraatlise tsentralismi põhimõttele, et vähemus heidab ennast enamuse otsuse alla ja ühisust juhhib juhatus, mis walitud kogu ühisuse liigete poolt.

Seda tuleb üksikasjus mõista nii :

Noorte-komisjon töötab formaalselt samasugustel alustel, nagu iga teinegi komisjon selles ühisuses. Ta wiib oma otsused ja kawatsused juhatusse ehk peakoosolekule. Ja väljaspool ühisust tegutseb noorte-komisjon ühisuse juhatus läbi.

Niiwiisi korraldab noorte-komisjon erilisi noorte tööliste ja õpilaste koosolekuid, miitinguid, korraldab neile loenguid ja muid ettekandeid. Kui noorte-komisjon tuleb otsusele, et on waja esineda majandusliste nõudmistega, mis noorte erinõudmised on, ehk nende nõudmiste teostamiseks läbi wiia näituseks õpilaste streik metall-tööstuses, siis kannab ta selle oma eitepanekuna juhatusse ette. Ja — hoopis lubamata on, et noored niisuguse streigi kuulutaks juhatus teadmata ehk ühisuse tahtmise wastu. See on niisama lubamata kui näituseks metallistide-ühisuse liigetreialitele lubamata oleks ilma ühisuseta ehk koguni ühisuse otsuse wastu —

streiki wälja kuulutada. See on tähtis küsimus ühisuslikust distsipliinist. Läänes tuleb rohkesti streikisi wastu ühisuse tahtmist, sest et seal ühisuste tiipud kollaste — kapitali agentide käes on, kes tööliste streigi wõitlust lämmatada ja killustada püüawad. Meil vähemalt Tallinnas seda ei ole. Meil on ühisuse juhatused kindlad tööliste klassi wõitluse kantsid. Ja kui me siin ühisuslikku distsipliini rikuksime, siis ei oleks see mitte sihitud kapitali agentide wastu, waid tabaks meid endid. Waid siin peame püüdma seltsimeheliku waia luse korras ühisuse juhatusse wõi peakoosolekule selgeks teha, et otstarbekohane on just seda streiki wälja kuulutada.

Aga siin oleme oma arutusega ette rutanud — sündmustele. Enne kui ükski noorte-komisjon asja õpilaste streigini wiib, tuleb weel tükk tööd ära teha.

Wärskel noorte-komisjonil tuleb andmeid koguda noorte tööolude kohta, tuleb siis wälja töötada noorte nõudmiste-kawa. Tuleb koondada tööliste-ühisusse noori. Tuleb noorte nõudmiste heaks kihutust teha, nii noorte kui ka täiskaswanud tööliste hulgas.

Selleks tulewad kõik võimalused ära kasutada. Ka olemasolew tööliste ajakirjandus tuleb noorte asja ette rakendada. Noorte-komisjonid peawad tööliste lehes awaldama kirjeldusi ja sõnumeid noorte tööliste elust ja töötingimistest, ning üleskutseid.

„Noore Töölise“ käesolewas numbris on awaldatud 34 nõudmist noorte tööliste töökaitses alalt. Noorte-komisjonide asi on neid nõudmisi kanda kõige laiematesse töölisnoorsoo hulkadesse; panna neid tööliste-ühisustele omakswõtmiseks ette; wälja töötada nõudmised iga üksiku tööharu jaoks, sest et palga ja töötingimised siin wäga mitmesugused on ja nende tõstmiseks ühele pinnale weel palju wõidelda tuleb.

Kuid ka kultuurilist ja poliitilist tööd töölisnoorsoo hulgas ei pea komisjonid kahe silma wahale jätma, ega edasi lükama. Töölisnoorsoo waimlise arenemise eest tuleb hakata suurt hoolt kandma. Kodanuse mõju alla ei tohi me jätta mitte üht töölist! Waid meie põimime poliitilise wõitluse majandusliselega.

A. S.

Demokraatlise korra ohwer.

(Lilli Schützi mälestuseks).

Lilli Schützi isa oli ammu aegne „Dwigateli“ tööline. Ta oli aus klassiteadlik proletaarlane. Öösel vastu 1. jaanuari võeti ta Eesti wabariigi wõimude poolt wangi. Kolm nädalat hiljem kadus ta türmist jäljetult. Ta surnukeha leiti suwel Seamäe rabast ühes „Dwigateli“ töölise Kuppari surnukehaga. Tal olid täagihaawad kehas. Nii oli ta kalal täide saadetud sõjawälja kohtu otsus. Suure tööliste hulga osawõttel maeti ta 27. juunil 1920. a. Rahumäele.

Sama aasta 8. detsembril läks Lilli hommikul kottu wälja nagu harilikult, et kooli minna. Aga — kadus jäljetult.

5 aprillil 1921. a leiti ta surnukeha Ülemiste järwest. 9. aprillil sängitati ta põrm Rahumäele. Matuserongist wõttis osa ligi 2000 proletaarlast. Ka Üle - Eestimaaline Noorproletaarlaste Ühing oma lipuga. Politseikihutasnuudiga saatjaid laiali.

28. aprillil 1921. a. seletas haridusmin. Bauer kommerskooli õpilase Lilli Schützi enesetapmise kohta järgmist: „Tütarlaps, kes enese ära uputas, oli 15½ aastat wana. Tema oli pärit perekonnast, kus isa sõjakohtu otsuse läbi maha lasti, sel ajal kui waenlase wäed Tallinnale lähenesid. Ema on praegu päew otsa tööl. Üks wend on üliõpilane, teine wend on tööline. Laps oli täiesti üksijätad. Oli kinnise iseloomuga. Iseenesestki mõista on perekonna draama lapse hingeelu peale mõjunud. . . .“

Töölistehulgad hindasid seda teisiti. Ka kõige kuulsama perekonnadraama ohwri matused ei ole suutnud sadatki töölisi matuserongi meelitada. Töölistehulgad hindasid Lilli Schützi draamat õieti kui töölisteklasi draamat. See waenulik õhkkond, mis Lillit kommerskoolis ümbritses, — need hirwitamised tema kui mahalastud punase punase tütre üle tõukasid ta enesetapmisele.

Kodanline seltskond oma kooli ja wõimudega oli Lilli Schützi tapja.

Sellepärast kujunesid ka Lilli matused meeleeawalduseks ja sellepärast mõistis ka politsei, et siin peab nuut tegewusse astuma.

Ei olnud aastatki möödas Lilli kadumisest, kui lesk ema täiesti üksi jäi. Üliõpilasest poeg võeti 1921. a. suwe lõpul Tartus kaitsepolitsei poolt wangi; teda süüdistati, et ta kommunistilise partei organisator on; ta wahetati läinud aasta lõpul Eesti walgete vastu Nõukogude Wene maale. Teine poeg põgenes kaitsepolitsei tagakiusamise eest Eestist.

Ja see ei ole Eestis ainus töölise perekond, mis demokraatia tagakiusamiste läbi häwitatud on. . . .

Lilli Schütz aga on jäänud mitte üksnes noorproletaarlaste, waid iga klassiteadliku töölise mälestusse kui märter.

Pankrott.

Ei ole veel möödunud lained, mis Wiljandis ärapeetud koolinoorsoo kongress löi. Ei ole veel waikinud kodanlikes ajakirjanduses hädakisa, noorsoo kõlblise langemise ja waimlise häwinemise üle. Ei ole veel tulnud lõppu nende lugemata retseptidele, millega noorsoo liikumist „terwendada“ ja „õigesse rööpasse“ juhtida tahetakse.

Sõjakäik on juhitud kahe asja wastu: esiteks kongressil ilmsiks tulnud oppositsiooni wastu, ja teiseks kongressi „tagatipu“, „noorsoo ilutsemise“ wastu. Esimese üle ei räägita nii palju, ent ometi jääb see peamotiiviks ja haridusmin. Bauer möllab sellele oppositsiooni wastu, kuna teine ainult ette- kändeks on.

Ei ole see kellelegi saladus, et koolinoorsugu ja eestkätt kodanline osa selles, kellel selleks ainelised eeltingimised, joo ja prostitutsiooni kaswamisele kaasa aitab. Ainult Eesti „seltskond“ ja selle seltskonna „hää!“ — ajakirjandus ei ole seda sennini mitte näinud sel põhjusel, mil alati jääwad nägemata kõik oma meeste patud ja wääratused. Kus oli see „seltskonna hää!“ ja mehed, kellel noorsoo tulewik alati südamel pidawat seisma, siis kui 1919. a. kooliõpilaste pataljoni noored sõdurid igal õhtul Wiru uulitsal joobnult lällutasid ja awalikkude naisterahwaste peale „ahelikku“ tegid! Ehk siis, kui see noorsugu ennast frondil „soomustas“? Ehk siis, kui see noorsugu sõjakohtutes timuka osa täitis? Siis ei waikinud ainult ajakirjandus, waid ei jõudnud kiita „kaswawate Kalewite“ wägitegusid. Tol ajal olid noored ustawamad riigitoed, ja kui ilutsesid riigiisad ise, siis lasti loomulikult ilutseda ka noori.

Mis on siis nüüd sündinud? Kas on see Eesti kodanlane, kes alles eila priiskas ja prassis, üle õõ Saulusest Pauluseks saanud, kui ta alustab sõjakäiku kõigi noorte „eneseawalduste“ wastu? Kuulutatakse sõda mitte ainult wiinale ja tubakale, kuulutatakse sõda koolipidudele, tangodele, fox-rottidele, dekolteedele ja ajour sukkadele.

Kuulge aga! Eesti tõusiklus on karske kui sündinud laps, ja ei tea teps mitte, kuhu on jäänud need miljonid kraadid piiritust, mis aastas „sisemaal“ ära tarwitatakse. Eesti kodanlus on

ilmsüütu kui kloostri kaswandik ja punastab dekolteed nähes kõrwuni. See on muidugi kõik selge wariseerilikkus, sest kui Eestis on ka käisendatud ja peetud jahti, siis on sellest puutumata siiaamaani täitsa jäätud igasugune nilbus ja kombusetus. Ei ole selle wastu kunagi tõstnud häält ka need meie noorsoo kaswatajad.

Praegune hädakisa sellel alal ei ole, nagu juba ülal tähendatud, midagi muud kui juba teiste asjade peale juhtimine, ja tuletab meele wana anekdooti üliõpilasest, keda eksaamil neljajalgsetest rääkida kästi. Et sel teadusejüngril aga neljajalgsetes mitte laialdased teadmised ei olnud, siis rääkis ta umbes järgmist: „Peale neljajalgsete on looduses veel palju teisi loomi, kes neist lahku lähewad, näit. putukad, kellest eriti tähelpanuwäärt on kärbes...“ Ja sellele järgnes pikk kõne kärbsest, kuna neljajalgsete ikka puutumata jäid. Sama meetodi tarwitab ka meie kodanlus.

Ent wahest öeldakse siiski õige põhjus wälja. Näit. „Waba Maa“ märtsi algul, kus Tallinna koolinoorsoo liidu kriisist rääkides öeldakse: „Üldine arwamine on, et liidu juhatus sellepärast ära astub, et ühelt poolt haridusministeerium oma määrustega liidu tööd pea wõimatuseni takistas... ning teiselt poolt kommunistide urgitemiste tõttu, kes nagu kuulda, koolinoorsoo liitu oma taflermaaks tahawad muuta...“

Nii siis! Põhjus on — kommunistid, ja käesolewal juhtumisel noorproletaarlased, samad noorproletaarlased, kellest minewal aastal kui tähtsuseta salgakesest räägiti, ning kelle olemasolu Einbund oma käsukirjaga 15. aprillil 1921 jäädawalt lootis häwitada. Ent nüüd ligemalt aasta hiljem tuleb ometi kognisti imelik nähtus ilmsiks. „Surnud hinged“ — noorproletaarlased tahawad kodanlisele noorsoole, kellel ometi nii riigi, seltskonna, kui ka üksikute isikute poolt laialine toetus osaks on, — kanda taha panna! Ja et neil „kommunistide urgitemistel“ edu wõib olla, seda näitab meile Wiljandi kongress (mitte selle tagatipp, millest kongressi proletaarline element osa ei wõtnud). Ja selle noorproletaarlise mõju wastu ongi juhitud kõik repressioonid.

Millise järelduse võime sellest teha? Ainult ühe, ja see on, et kodanline noorsugu oma kodanlise ideoloogiaga pankrotti on sattunud, et temast on proletaariline noorsugu üle!

Kordub wana nähtus: 1919. aastal murdsid Inglise kuulipildujatega warustatud kooliõpilaste pataljonid Eesti töörahwa wabaduswõitluse, ent nüüd on nad satumas selle klassi, kui waimliselt elujõulisema, mõju alla. Oma waimlisest kitsikusest ülesaamiseks panakse siis kodanline noorsugu nüüd kristliku haridusministri ja politsei ühesõnaga — wanemate eestkostmise alla.

Need wanemad — Eesti kodanluse aga ei ole kunagi wõinud kiidelda, ideaalidega, mis ulataks üle tänase päewa. Ja ainus suurem idee, mis oli, omariikluse idee, on saawutat, nii et ka selles sihis enam edasi minna ei ole, waid — alal hoida tuleb. Meie kodanlus on wõiduwilja kasutamas. See pirukanosimine on saanud ta elumõtteks. Elu ei salli aga paigalseisu. Paigalseis on tagurpidimine. See tagurpidimine — waimline ja füüsilise kõdunemine on juba alanud. Eesti kodanlus kõduneb alkoholis, prostitutsioonis ja enesega rahulolemises. Mis võib siis sarnane degenereriw klass pakkuda oma järeltulijatele! Sama alkohooli, prostitutsiooni ja enesega rahulolemist. Seda on need järeltulijad ka omanud ja Wiljandi kongressi tagatipus demonstreerinud, aga

meie kodanlus oleks üsna wait, kui ajal ka mitte teine ots ei oleks.

Noorusel on siiski energiat palju ja see otsib omale wäljendust; ning kõiki ei rahulda mitte wanade poolt näidatud eeskuju. See otsib midagi muud, mida ei wõi täita alkohool ega prostitutsioon. Seda ei wõi täita ka meie kirjanikkude udused otsimised ja kobamised abstraktsete ideede wallas.

Noorusel on tarwis kindlaid, selgeid ja arusaadawaid sihte. Ning need sihid on praegu ainult proletariaadil. Ainult proletariaat, kes peab wõitlema iga silmapilk oma olemasolu eest, on elujõuline ja wõitluses karastatud.

See wahel kodanluse ja proletariaadi wahel tuleb kõige selgemini ilmsiks kodanlise ja proletaarlise noorsoo wahel. Kodanline noorsugu on waatamata selle peale, et tal organiseerimiseks kogu riikiline aparaat abiks, siiski pankrotini wälja jõudnud, on näidanud, et tal puudub nii organiseerimiswõime kui distsipliini ja töö mõisted.

Proletaariline noorsugu aga, kelle organisatsioonid lõhutud ja püüand alla aetud, kellel koosoleku ruumideks Batarei, töötab edasi. Töötab edasi ja kisub enesega kaasa ka arusaajama osa kodanlisest noorsoost.

Ning siin ei aita mingid repressioonid. Kodanlus on pankrotis ja poliitliste ringkirjadega ei saa teda seal päästa.

H. A.

Kas võib rahwusline idee noorsoo waimliseks ideeks olla?

Kui kodanline noorsooliikumine umbkotis on ja kui sellest umbkotist enam mingisugust wäljapääsu näha ei ole, peale surma õhupuudusesse, siis on see meile, proletaarlistele noortele, arusaadaw ja mõistetaw, kuna aga kodanluse targadpead ja professorid kokku ei jõua seda mõistatust ära seletada. Ja teepoolest, kas võib siis raskemat ülesannet olla kui seletada, miks noorsugu juhituna parematest kodanluse meestest ja naistest, ajab oma noored terawad küüned wastu wanadele mõtetele ja teine osa teeb ulakusi nagu wanem wabariigi tõusik kõrtsiski.

Ent see kodanlusele saladuslik kastike awatakse wäga lihtsalt: kodanlise

noorsoo liikumisel pole ideed, mis ulataks kõrgemasse waimuwalda kui tõusiku idee — kord rikkaks saada. See kodanluse noorsooliikumise aatewaesus ongi liikumise enese hääbumise põhjus. Tühi kott ei seisa püsti, ei wõi ka kunstlikult kokkukraabitud noorsoo selts enesel kauem jalgu all pidada, kui tal pind puudub, kuhu toetada. Seks pinnaks ei wõi olla kodanlus-tõusiku rahwusline idee.

See on nii, kuid kes jõuaks panna kodanlust uskuma, et see tõesti nii on. Ahw peksab iga peegli puruks, kus ta oma ahwinägu näeb. Nii peksab kodanline seltskond ja selle seltskondline arwustus iga nähtuse ühiskondlises liiku-

mises segamini, kus ta oma tegusid näeb, kus alasti wärdjana see kauaaegne „kultuuriline“ loom oma sabakuuest ja triikpesust wälja poeb. Ja wälja poeb ta oma kuldpuurist sellepärast, et elu igawaks läheb, tüdimus maad wõtatab. Siis mässab ja praalib see noor niisama, kui wanagi, kes elus muud pole teinud, peale markade kokkukuhjamise tööliste kulul.

Proletaarlised noored ei lase ennast kodanluse mõrda ajada. Nende ümbruskond, igapäewane kodune elu, kodanluse wägiwald töölisteklassi kallal, näitawad neile hoopis teised sihid ja eesmärgid kui see, mis kodanlus neile kõrwa sosistab. Töölisnoorsool on eesmärgiks ühes wanemate töölistega kodanlise wägiwalla, wale ja pettuse wastu wõidelda.

Misugust kaswatust annab kodanlus noorsoo seltsides, kirjanduses ja koolides noorsoole? Rahvuslist hullust istutatakse seal noortesse. — Rahvusline idee ja isamaaarmastus — need on, mis peawad siduma kõiki, kes tunnistanud Eesti oma kodumaaks. See on nende tarkuse ülemlaul. Kui palju on neid, kellele Eesti on kodumaaks? Mõned tuhanded, wõib olla rohkem, kuid ainult need, kellele see kodumaa lilli ja roose kaswatab, kellel sajadtuhanded sissetulekuid ja vähemalt paar orja-inimest on kurnamise objektiks. Ja seda nimetatakse ideeks!

— Aga — lausub kohe mõni õpetatud mees — isamaa armastus on midagi kõrget ja Eesti rahwa tulewik oleneb sellest isamaa armastusest. Tahawad meie noored olla Eesti rahwa tulewik ja lootus, — siis ei tohi nad oma ideid ja tegewust mitte õhust minna otsima, waid nad leiawad seda ja peawad leidma maapealt ja just oma rahwuslises idees.

Siiaamaani on kodanluse ideoloogid ikka seletanud, et ideedel pole midagi ühist maapealsusega — ja korraga suur, wägew idee, mida maa pealt peab leidma ja just oma rahwuslise maa pealt.

Ent pange tähele noored proletaarlased ja ka teie kodanluse mammatütred ja -pojakesed, mis tähendab leida ideed oma rahwuslises maapinnalt, see tähendab leida oma rahwuslises maapinnalt warandusi, mis sinu rikkaks teewad, rikkusega ühes tuleb tarkus ja tarkusega ühes wõim ning meelewald sadande-

te palgatööliste üle. — Riisu ja walitse! — seda tähendab rahvusline idee.

Wõib seletada esimeses klassis isujatele, kes alles lugema õpiwad, et „noortel pole mingisuguseid klassiwahe- sid — kõik on ühesugused, ja — ei tea, mis elu kellegile toob“! Wõib ju teha nägijast pimedat, seks peab silmad peast wälja torkima, — ei saa aga proletaarlaste laste lahtiste silmade ette maalida asju teistsugustena, kui nad tõepoolest on. On tõepoolest juba emarinda imedes noorte wahel klassiwaheid: üks magab siidipatjades, teine pikutab õlekotil; ühel õppimiseks kõik teed lahti, ta wananematel on raha, teisel pole pükste wõi saabaste puudusel wõimalik algkoolist kaugemale minna. Esimesi on näputäis. Kas wõib nüüd neile wiimastele olla rahvusline idee päästewõõks, mis neid rannale toob tormiselt elumerelt puutumatutena ja terwetena?

Ei wõi, waid rahvusline idee on silmuseks, millega meid, proletaarlisi noori oma kodumaal wõlla tõmmatakse, et meist pikkamisi elujõudu wälja imeda nende õnnelikkude kasuks, kes „kodumaad tunnustawad“ ja sellepärast teiste käskijad on.

Kodanlise noorsooliikumise pankrot selles seisabki, et kodanlus on püüdnud noorsooliikumisele anda isamaaliku ilme, walmistades noortest omale kaitsewäe töölisteklassi tulewastele ja praeguste pealetungimistele. Sellesse liikumise on kodanlus teadlikult kiskunud töölisnoorsoo liikmeid, et nii killustada töölisteklassi jõudu.

Töölisnoorsugu ei otsi oma ideid ja tegewust mitte õhust, ei otsi seda ka selle maaala pealt üksi, kus ta praegusel silmapilgul asub, — tal ei ole rahvuslikku ideed, waid meie idee on inimkonna wabastamine kurnajate piitsa alt, meie tegewus seisab töölisteklassi nõudmiste eest wõitlemises, et vähemuse wägiwaldse wõimu asemele panna walitsema töörahwa enamus.

Meie püüd on kaotada inimese kurnamist. Meie idee on rahwuswaheline töölisteklassi idee, kellel ei ole isamaad, kes igalpool waewleb orjuses ja meeleheitlikku wõitlust peab oma wabaduse eest. Meie, noored ei sea oma eesmärgiks ülistada kodumaad, kus üks klass teist rõhub, teise kulul elab. See oleks kurnajateklassi teguwiisi ja ta ettewõtte ülistamine.

Rahvusline idee ei wõi olla noorsoo waimliseks ideeks. See on tõusikute tasku-idee. Meie ei awalda nende kodanlise noorsoo liikmete wastu mitte oma põlgtust, kes walmis on ära salgama oma õigust kord tõusikuks ja teise inimese kurnajaks saades. Meie wõtame need oma ridadesse. Veel enam. Meie töölisnoorsoo liikmed peame tööliklassi õpetust igalepoole laiali kand-

ma, et kodanluselt nende poegi ja tütreid ära tuua, äratades neis põlgtuse rahvusliste ideede wastu, ära näidates kui alatu see elu on milles kodanlus aaleb ja et nende igawus ja elutühjus just sellepärast nii hirmus on, et neil pole kõrgemat eesmärki kui ainult rikkus, mis kokku pannakse tööliste kurnamise abil.

Prostitutsioon ja proletaarline noorsugu.

A. Kollontai.

(Wenekeelest L.)

Üheks wastuwaidlemata tähtsamaks paheks, mille wastu nii Nõukogude Wabariigil, kui ka noorsool wõidelda tuleb on prostitutsioon. Kapitalistliselt ühiskonnalt päranduseks saadud — prostitutsioon. Ja kes oleks rohkem kui proletaarline noorsugu huwitatud selle neetud päranduse häwitamisest.

Mõningatel noortel seltsimeestel on ekslik arwamine, et prostitutsioon puudutab ainult naisi ja tütarlapsi. See ei ole õigus. Ehk küll prostitutsiooni all kannatawad peaaesjalikult just naisterahwad, siiski ei kannata selle all mitte wähe ka meesterahwad. Prostitutsiooniga tihedalt seotud on hinge ja keha häwitawate suguhaiguste laialilaotamine. Haiguste ohwriteks langewad nii neiud, kui noorõdmehed. Mis wõib hirmsam olla noore inimese seisukorras, kes alles eila oli füüsiliselt warske, terve ja tugew, täidetud nooruse kõrgetest ideaalidest ja täna — awaliku naisterahwaga läbikäimise tagajärjel füüsiliselt haige, ning kõik ta ideaalid — on purustatud.

Asi seisab selles, et prostitutsioon ei ole üksi hädaohtlik kehale, waid prostitutsiooni teenistuses seiswate inimeste hingedesse kallab ta kihwti, mis veel hädaohtlikum. Mis wõib olla veel alandawam kui armastuse ostmine ja müümine? See kauplemine on häwitaw sellele, kes ennast müüb ja ka sellele, kes ostab. Õigustatud, tuhat korda õigustatud olid naistöölised, kes demonstratsioonil Moskwas lippusid kandsid pealkirjaga: naisterahwad, olles Nõuk. Wabariigi täieõiguslised kodanikud, ei tohi olla ostu- ega müügiaineks! Selle hüüdsõnaga peab ühinema ka proletaarline

noorsugu ja püüdma, et Nõuk. Wene maal saaks lõpp tehtud sellele wana kapitalistlise ilma wastikule häbiplékile.

Kuid kuidas wõita prostitutsiooni? — küsiwad mitmedki noored proletaarlased. Kuidas teda häwitada? Et selle küsimuse peale wastata peame teadma prostitutsiooni algpõhjust. Kapitalistline ühiskond sallis prostitutsiooni ning enese kristliku moraali rahustamiseks kuulutas ta, et on olemas naisi, kellel juba sündimisest saadik kuritegewuslised kalduwused ja kuidas sa ka selle wastu ei wõitle, kuid teatud naised teewad ikka ja alati häbitõöd. „Selle wastu pole midagi ette wõtta“, jutlustasid wariseerid Itaalia õpetlase Lombrosio koolist, „prostitutsioon on alati olnud ja jääb!“

Sarnase kodanlise seletuse wastu räägiwad meile ajalugu ja elu. Kodanline seletus kutsub esile terve rea küsimusi, näituseks: mikspärast sarnane hulk „kuritegewuslisi ja hukkaläinud hingesi“ järsku siis wälja ilmub, kui on sõda, tööpuudus, willetsus, nälg, jne.? Mikspärast tsaari ajal kupeldajad enesetele naisterahwaid just nimelt neist kubernangudest leidsid, mis kõige rohkem wiljaikalduste ja näljahäda all kannatasid? Mikspärast ühes tööpuudusega ka awalikkude naisterahwaste hulk kaswab? Lõpuks, mikspärast awalikkude naisterahwaste seas nii palju ette tuleb waeseidlapsi ja ainult harwadel juhtumistel rikaste wanemate tütreid? Mikspärast on olemas prostitutsioon? Ega siis ometigi loodusel enese poolt need tuhanded tütarlapsed Euroopa suur-linnades, Berliinis, Pariisis, Wiinis pole määratud lõbustamiseks meesterah-

wastele? Ja kui see ka oleks nii, siis oleks awalikkude naisterahwaste hulgas naisi kõikidest seltskonna klassidest ühetasaselt. Kuid seda ei ole. Statistika näitab meile selgelt, et awalikkude naisterahwaste seas on 80% waesete wanemate lapsi; suuremalt jäolt töölised, ehk wiltsalt maksetawad teenijad. Prostitutsiooni peapõhjus ei seisa mitte üksikute naiste ja tütarlaste sugulises tungis — tuleb mees pidada, et prostitutsiooni all on jutt keha müümisest — waid mitteõiglastes, rõhuwates sotsiaalsetes tingimistes. Suur hulk awalikke naisterahwaid müüb enese keha niisama nagu müüb enese tööjõudu tööline, s. o. selle jaoks, et ära elada. Naistega kauplemine ja prostitutsioon on tihedalt seotud tööjõu ostmise ja müümisega, s. o. kapitalismiga.

Teine prostitutsiooni põhjustest on ka tingitud kapitalistilise korra mitteõiglastest ja seisab selles, et waadatakse halwaks panewalt noorte naistöölise waimlise ja hingelise arenemise peale. Sellele tuleb weel juure silmakirjaline ja rikutud kodanline moraal, mis ühte- ja sedasama tegu tunnistab: meesterahwal jooks, kuid naisterahwal kuriteoks.

Kõigist nendest põhjustest on waja aru saada ja siis peab kommunistiline ja proletaarline noorsugu prostitutsiooni wastu wõitlusesse astuma.

Töökorralduse ümberloomisega Nõuk. Wenemaal (kapitalistilise kaotamisega ja kommunistilise sisseseadmise) saab prostitutsiooni majandusline põhjus kõrwaldatud. Ent lõpulikult kaowad prostitutsiooni põhjused siis, kui wäliste lõdade lõpetamise järele Nõuk. Wenemaal luuakse kommunistilise töökorralduse abil

tarwilikul arwul toitu ja warasid, et töötaw rahwas oleks söönud.

Mis puutub teistesse prostitutsiooni põhjustesse, siis nende kõrwaldamine on kõige pealt proletaarilise noorsoo ülesanne. Kommun. noorsoo organisatsioonid peaks agitatsiooni ja propagan-daga tütarlaste waimlisi huwisi äratama, nendes huwitust tõstma poliitiliste küsimuste wastu ja igapidi nende waimlisele arenemisele kaasa aitama. Niisamasuguse energiaga on waja wõitlust pidada kodanluse silmakirjalise moolaiga.

Proletaarline noorsugu peab jõudma ja jõuab ka nii kaugele, et sugulistes küsimustes meesterahwastele needsamad nõudmised, mis naisterahwastele, ette paneb, ning naisterahwastele needsamad õigused annab, mille peale pretendeeriwad meesterahwad.

Wõitlus prostitutsiooniga on wastu-waidlemata üheks tähtsamaks ülesandeks proletaarilise noorsoo organisatsioonidel. Wõitlus prostitutsiooniga tähendab, kõige pealt, kapitalistilise ajajärgu jäänuste kõrwaldamist. Wõitlus prostitutsiooniga, tähendab wõitlust üheõigustuse eest — järjelikult ka sugude üheõigustuse eest. Ja mida warem kujuneb terve, seltsimehelik wahekord tööliste-klassi noortemeeste ja neidude wahel, mida rohkem kaswab wastastikkune usaldus ja wastastikkune austamine nende wahel, ühises rewolutsioonilises töös, seda rutem kaob Nõuk. wabariigist prostitutsiooni häbistaw needus.

Kõige kindlamaks abinõuks inimkonnast prostitutsiooni, — äraneetud minewiku kohutaw warjupilt — wäljatõrjumiseks on: Kommunismi täielik wõit! wõit!

Noorsoo liikumine Eestis ja wälismail.

Õpilaste streik Pärnu ühisreaal-gümnaasiumis.

Baueri koolipoliitika on loonud niisuguse õhkkonna, nagu seda õndsa Kasso ajast saadik olnud ei ole. Meil on päewakorral mitte ainult sandarmilised wõtted kooliõpilaste wastu, waid ka kooliõpilaste streigid.

Kui walitsus seda probleemide otsustamiseks peab, siis wõib see ainult seda tähendada, et walitsuse agendid kokku

pörkeid koolides prowotseeriwad, et siis „puhastust“ läbi wiia.

Awaldame siin dokumendi, mis Pärnu streikijate-õpilaste ringkonnadest tulnud ja heledat walgust heidawad Baueri prowotseeriwa koolipoliitika peale.

„Wiljandi kõmu töetu saatis haridusministeerium koolijuhatajaile igasuguseid määrusi ja eeskirju, mis igatahes suurel määral sennist loomulikku õpetajate ja õpilaste wahekorda rikkusid. Nende

määruste teraw ots oli just Pärnu õppurkonnale sihit, olgugi et Pärnu õppurkonnal Wiljandi wäärnähtusiga wähe ühist. Haridusministeeriumi süüdistuskirjus juhitakse õpetajate tähelpanu just asjaolule, et õpilased Pärnus ajada pörandaalust poliitikat, mille tõenduseks aga mingisuguseid fakte, et.e ei tooda.

Nagu öeldud, rikkusid Pärnu õpetajate ja õpilaste wahekorda just haridusministeeriumi määrused. Suurem osa õpetajaist oli satund mingisugusse umbkotti, mida kasutasid need õpetajaist, kellele õpetajate ja õpilaste wahekorral palju korda ei läinud. Halwenewa wahekorra tõttu püüdsid need õpetajad iga suguseid wäikseid wääratusi üles puhuda.

Kui juhtus, et ühisreaalgümnaasiumi VI. klassis kadus tunni aeg wääratuse ta mineraal, algasid põhjalikud juurdlused, mis — ehk nad küll mingisugust tagajärge ei annud, wahekorra õige terawaks ajasid. Hakati kahtlustama mähda õpilasist, nagu oleksid need meelega tahtnud õpetajat „sisse wedada“ ning heidetigi lihtsalt õpetaja kahtlustamise pärast 2 õpilast wälja.

Sarnane õpetajate teguwiis tekitas loomulikult õpilasis põhjendat ärewust. Saadeti õpilasilt kooliõppenõukogule märgukiri, kus nõuti õpilaste kooli tagasiwõtmist ja asja uut juurdlust, wastasel korral ähwardati koolist lahkuda.

Õpenõukogu wõttis ühe õpilase kohta oma otsuse tagasi tingimisega, et ta alati loodusõpetuse tunnist puudub, ent teise õpilase kohta tehtud otsuses jäi ta kindlaks ning pani omaltpoolt õpilaste märgukirja kokkuseadjaile, kahele VII. klassi õpilasele ette, koolist lahkuda.

Sarnane õpenõukogu otsus walas õli tulle ning õpilaste kooswiibimisel otsustati ilma mingisuguse wälispidise kihutustöötä — koolitööd katkestada, mille üle ka koolijuhatusel teatati.

Reedel, 10. märtsil peale esimest tunni lahkusidki VII., VI. ja osalt ka V. klasside õpilased koolist. Kindlasti oleksid ka IV. klass kui ka ülejäänud V. klassi õpilased streikijaiga ühes läinud, kui mitte õpetajad õpilasi ukse ta ha poleks lukustanud (!).

Streik kestis ka laupäewal, 11. märtsil edasi, kusjuures streikijate arv suurenes. Omaltpoolt tegid õpilased kõik, et õpetööd jätkata: saadeti koolijuhatu-

sele uus märgukiri, kus lubati siis jälle kooli ilmuda, kui kõigil wõimalus õpetööst osa wõtta. Ent koolijuhatus ei tulnud wastu, waid kutsus pühapäewal, 12. märtsil streikijate õpilaste wanemate koosoleku kokku. Koosolek muutus tormiliseks, kui koolijuhatus keeldus laskmast õpilasi seletusiga esinemast. Peale 4-tunnilise ootamise pääsesid õpilaste saadikud wanemate tungiwate nõudmiste järele siiski koosolekule ning walgustasid asja omalt poolt, mille tagajärjel koolijuhatus wanemate poolt ägedasti wäljaheitmise pärast süüdistati. Lõpuks paistis, et koolijuhatus järele annab ning wäljaheidet õpilaste asja uuesti uurimisele wõtab. Sellest rahustasid wanemad kui ka õpilased, kes esmaspäewal, 13. märtsil jälle kooli ilmusid. Paisis, nagu oleks kõik likwideerit.

Ent... ilmus Pärnu riigikoolinõunik Mikkelsaar, kes ainult koolijuhatusel aruannet ära kuulates teisipäewal, 14. märtsil kõigile streikist osawõtjaile õpilasele teatas, et nad on kooli õpilaste nimekirjast maha kustutat ja siimapilk koolist peawad lahkuma.“

Nii Pärnu streikijad ise oma streigi kohta. Kirja lõpus öeldakse muu seas weel, et tagasiwõtmise palwekiri peab „õige alandawas toonis“ kokku seatud olema ja selle ärawiimisel peab iga paluja koolijuhatusel „kõik üles andma, mis ta streigist teab“.

Sellest dokumendist järeldame: 1) Kooliõpetajad otsiwad tüli õpilastega; 2) Andes järele ühe õpilase tagasiwõtmise asjas, tunnistas õpenõukogu õpilaste märgukirja mitte hoopis põhjendamataks, kuid karistas tema kirjutajaid tõe ütlemise eest; 3) õpetajad ja haridusmin. läksid mitte ainult õpilaste, waid ka õpilaste wanemate wastu; 4) õpilaste esitajate kõrwaldamine pedagogika nõukogudes wõimaldas suurelt osalt selle konflikti prowotseerimist õpetajate poolt; 5) kogu see konflikt kutsuti õpetajate poolt wälja, et Pärnu õppurkonna opositsiooni-waimu häwitada hulgaliste wäljaheitmise teel, mida Toompeal nähtawasti kärsitult oodati.

Kõik — tuntud ja äraproowitud tsaristlikud meetodid.

Häbi sellele demokraatiale, kelle haridusministriks on „ideeline“ sandarm!

29. märtsil s. a. anti riigikoguliigete seltsimeeste E. Kägu, J. Wanja ja Oskar Gustawsoni allkirjaga arupärimine õpilaste väljajätmise kohta Pärnu ühisreaalgümnaasiumist. Arupärimise lõpuosas küsitakse: 1) Kas on wabariigi walitsus — seal hulgas ka tööerakonna ministrid — solidaarsed haridusministeeriumiga ja selle bürokraatidega Pärnu ühisreaalgümnaasiumi 150 õpilase väljawiskamise ja filtreerimise asjus?

2) Kui mitte — kas on walitsusel kawatus 150 kooliõpilase õppimise takistajaid wastutusele wõtta.

Arupärimine lüka i Bauer-Pätsi ja kompanii poolt tagasi.

Tartu ülikoolist.

Korporatsioon on Tartus üle 10, seal hulgas ka üks naisüliõpilaste oma. Liikmete arw pole suur: 20—40. Tegewus kõige primitiivsem. Korporatsiooni õhtuil, mis iga nädal, wahest 2—3 korda, juuakse weini, õlut, wiina, lauldakse „cantus“ (laulu), suitsetatakse ja minnakse koju. Fuksidele wõi rebastele (neile, kes soowiwad korporatsiooni astuda ja kandidaadid on) õpetatakse wehklemist ja kahewõitluse seadusi, „wiisakuse“ reeglid ja õrnema sooga ümberkäimist. Kõik korporatsioonide tegewus on kiwinend, traditsiooniline.

Seltside tegewus pole suurt parem. Liikmete arwust suurem — 50—200. On seltsid, mis asutatud fakulteetide juure, mille liikmed wastawa teaduskonna üliõpilased ja mille eesmärk wastab teatawa teaduskonna üliõpilaste huwidele.

Teised seltsid on laialdaste eesmärkidega, nagu seda on harilikult kultuurhariduslikud seltsid, ainult selle wahega, et liikmeteks on ainult üliõpilased, mis annab tegewusele wastawa wärwi.

Kolmandad harrastawad alasi, mida ülikool ei õpeta, näit. sport, näitemäng ja laul.

Kuid üheski seltsis pole elawust, tegewust, nad on enam nimepidi kui tegeikult. Seltsi koosolekutel pestakse peasjalikult musta pesu, kuna tegewus on tiisikuses, põeb.

On tekkinud ülikooli asutus — Üliõpilaskonna Edustus, kes nimetab enast kõikide üliõpilaste edustuseks. Liikmeteks on sunduslikult terve üliõpilaskond, ja et muidu kõik liikmeraha ei

taha õiendada, siis nõutakse see ühes õpemaksuga kassahoidjalt sisse. Tema eesmärk on: kaasa aidata üliõpilastele, nii aineliselt kui ka waimliselt. Ja seda on ta ka täitnud. Aineliselt — on asutatud üliõpilaste köök, mis leiab wäga wähe tarwitajaid. Waimliselt — on walmitatud üliõpilaste müts, kus pole nähtud kaugemale oma kitsarinnalise isamaalsuse ninaotsast. Ja see on kõik ta tegewus.

Suurem osa üliõpilasi, n. n. metsikud, kes ühtegi organisatsiooni ei kuulu, elawad omaette, on flegmaatilised, käiwad õhtuti isiklikkude tuttawate pool, pummeldawad, suitsetawad, on tendentsita, ilma ühegi sihita.

Nii walmineb Tartus „maa sool“.
Stud.

Esimene noorsoo komisjon töölisteühisuses.

Esimene töölisnoorsoo komisjon loodi 5. märtsil s. a. Tallinnas, Metallitöölise ühisuse juure.

Komisjoni waliti wiis seltsimeest: Piir, Tõnisson, Raekson, Lauristin ja Rewa.

Komisjon alustas tegewust 12. märtsil. Sel päewal peeti esimene Noorte komisjoni koosolek.

Esimene samm tuli astuda noorte kaitseks „Ilmarise“ wabrikus.

Mainitud wabr. walitsus sunnib alacalisi ületunnitööd tegema, sund lõpeb ähwardusega: kui ei taha, pole tarwis — käi wälja!

Noorte komisjon protesteeris Metallitööl. ühis. juhatusel kaudu selle alatu teguwiisi wastu.

Protest on tagajärgi näidanud.

24. weebruari sündmuse tõttu arreteeriti „Peetri“ tehase noortöeline sms Krais.

Wabriku walitsus oli „armulik“ ja andis sms Kraisle, kui „soowimatule“ isikule lõpuarwe, heites smhe uulitsale.

Noorte komisjon protesteeris jällegi ülbuse wastu.

Protest jäi hüüdjaks hääleks kõrbe.

Noorte komisjon hooldas niigi palju, et sms Krais wõis teise töökohta saada.

Organiseerimisküsimust

on Noorte komisjon igal omal koosolekul arendanud ja harutanud.

Ta on oma peale wõtnud algatuse

noorte komisjonide moodustamise suhtes igas wabrikus. Ta on tunginud organiseerimisküsimusse laiemas mõtteski.

Ta siht on kõiki noori töölisi üh. koondada.

Noorte komisjon kawatseb korraldada ülelinnalise töölisnoorsoo koosoleku, milleks eeltööd juba tehakse.

Metalli töölise ühisuse Noorte komisjon ei kujunda enesest mingisugust erisektsiooni, waid hargneb mainitud juhatuses peenena haruna töölisnoorsoo organiseerimise juhiks.

Ta hoolitseb töölisnoorsoo walmu-, kehakultuuri- ja klassiteadwuse süwendamise ja kaswatamise eest.

Noorte komisjon peab oma koosolekuid nädalas kord — igal pühapäewal.

Iga noor seltsimees pööraku Noorte komisjoni poole, ükskõik mis wäärnähtuse puhul.

Ta on alati walmis kõigi peremeestekurnajate ülbuse ja jõhkrupeale reageerima temal käesolewate abinõudega.

„Noorte pühitsemine“.

Saksamaal on sotsialdemokraatlisel parteil juba mõnda head aastat wiisiks toime panna „noorte pühitsemist“ (Jugendweihe), mis kiriklise leeri aset peab täitma.

Täwawu on Saksamaa Kommunistlik Partei selle asja käsile wõtnud. Nimelt on Saksamaa kommunistlikul organisatsioonil 3 astet: partei, organisatsioon ja laste gruped. Laste grupedesse kuulwad waimukesed, kellele klassiteadwuse algamised hingesse istutatakse. Kui laps algkoolist lahkub ja „elusse“, s.o. — wabrikusse astub, siis pannakse toime lastegruppest osawõtjatele noorukesestele ette walmistuse kursused.

Kursuse juhatajad kannawad lapsel arusaadawas lihtsas wormis ette järgmised ained: sissejuhatus meie aja klassiwahede mõistmisele; klassiwastolud; klassiwõitluste ajalooline tähendus; walmistuwis kui ühiskondlise arenemise aluspõhi; ühiskonna arenemine; töölisklassi praegune wõitlus (partei, ametiühisused); Kommunistlik Internatsionaal; kommunistlik noorsoo organisatsioon ja tema ajalooline ülesanne.

Nii on siis kommunistlik „leer“ nii-

hästi oma ainete kui ka sisu poolest midagi muud kui leeris käimine kõõri wõi papi juures, kui lapsele hambasse puhutakse kõiksugu kahtlast juttu pilwetagustest asjadest, et lapsed — nagu pilwest kukuks ja elus hoopis abitud oleksid, kui nad selle karmi klassiwõitlusega kokku puutuwad, mis elus walitseb. Siin õpetatakse töölise lapsi klassiwõitlust mõistma.

Saksamaa kommunistliikude lastegrupede keskkomitee põhjendab noorte „pühitsemise“ wajadust nii:

„Need töölised, kes oma sidemed kirikuga katkestanud on, ei wõi siiski leppida palja üleminekuga kooliajast töö aastatesse ja soowiwad iseäralist pühitsemist. Kodanline seltskond pühitseb leeri kui perekonna pidu, kuhu kõik tädid ja tanted kokku kutsutakse. Meie waade on see, et noorte pühitsemine peab küll pühaks olema, aga meie seisukohale wastawalt kujunema. Et noored proletaarlased siin laste ridadest noorte töölise ritta astuwad, siis on enesest mõistataw, et neid pühi tuleb rewolutsioonilistena kujuneda lasta“.

Tsheho-Slowakia.

Kommunistline noorsoo liikumine T s h e h o - S l o w a k i a s on wiimasel ajal õige palju edasi läinud, iseäranis kohtis, kus puht tshehi, ehk puht slowakia rahwusest elanikud. Sellel asjaolul on suur tähtsus, kui arwesse wõtta riigi ehituswiisi iseäraldusi. Rahwusluse ideoloogia, mis oli täiesti arusaadaw tshehi proletariaadi arenemiskäigus, wäheneb praegusel korral kiirelt tshehi ja slowakia noorsoo seas. Kuid wähe weel selles, ka suur hulk sotsiaal-rahwuslusest noorsoost awalikult näitab oma poolehoidu kommunistlisele noorsoole ja wõtab nende wäljaastumisest osa. Kuid, et nad hiljuti käremeelsuse pärast sotsiaal-rahwuslusest ühingust wälja heideti, siis töötawad nad kommunistlise noorsooga koos.

Et Tsheho-Slowakia Komm. noorsoo ühing täiesti rahwuswaheline on, seda näeme sellest, et liikumisest osa wõtab isegi Moraawia maakondes ja Sileesia piiri ääres elaw Poola, ning Karpaatide äärne Russini noorsugu. Ühingu hääkandja ilmub neljal keelil: tshehi, slowakia, saksa ja madjari. Ühingul on üle 30.000 liikme.

Mexiko.

Mexiko komm. noorsoo ühing asutati 1920. aasta juuni kuus ja töötas kunni aasta lõpuni väikse grupena — liiget 50 suur. Selle aja sees lasti välja lendlehti nute liikmete ljuure-tõmbamiseks, ning kodanlise walitsuse paljastamiseks. Peale selle anti välja häälekandjat „Üleilmiline noorsugu“, mis esimeste kahe kuu jooksul iga kahe nädala akka ilmus, kuid pärast ainelise kitsikuse tõttu üks kord kuus ilmuma hakkas.

Püsiwa ja energilise töö tagajärjel jõuti 1921. aasta algul juba niikaugale,

et mitmeis kohtis ühingu osakonnad asutud, ning agitatsioon ja propaganda laiemale alusele seatud sai. Nii kaswas ühingu liikmete arw 1921. a. jaanuarist kunni juunini 60 pealt 5000 peale. Ühingu keskkomitee asub Mexiko pealinnas Mehikos — osakonnad on asutud wiies osariigis, millest kõige tähtsamad Tampiko (nafta-tööstus) ja Sonora (puuwillatööstus). Mexiko ühingu üleskutse tagajärjel Kesks- ja Lõuna-Ameerika noorsoole, asutati Paraguais komm. noorsoo ühing.

Koolipoliitika ja poliitika koolis.

Distsipliinist koolides.

Kirik ja kool on tähtsad tegurid waimu kütkestamises. Siit näeme joone, mis katsub kiriku kaduwat wõimu restaureerida (tagasi tuua). Näit. kiriklaste ja maaliitlaste püüd, kust ka tööerakond ei puudu, kirikut riigist mitte lahutada, ehkki see ennem päewaselge näis olewat. Kuid kirik pole noortele nii tähtis kui kool, seepärast peatuksime pikemalt kooli juures.

Kapitalistlikule riigile on tähtsad sõnakuulelikud ametnikud ja töölised. Neid walmistabki kool. Koolil on kodanlises riigis tähtis ülesanne, s. o. kaswatada truid alamaid, õpetades neid lugema, kirjutama, rehkendama ja laulma, kuid nii, et õpilasel igasugune kriitika wõime puuduks suhteid ja nähtusi arwustada ja hinnata. Eriti pannakse see maksma poliitika kohta.

Kõige paremaks abinõuks arwustamiswõime häwitamiseks on sarnastamise poliitika koolides (poliitilises ökonomias nimetatakse seda lihtsaks kooperatsiooniks). Sarnastamist tarwitatakse kõige enam sõjawäes, kus ka resultaat silma orkawam. Kuida suudaks kodanlane ohwitser sundida töölisi-sõdurid tapma teisi töölisi, kui ei walitseks sõjawäes wastaw distsipliin.

Sõjawägi on masseline üksus, kus on ülem ja sõdurid. Ülem on käsuandja, sõdurid töötajad. Sõdurid on pandud ühesugustesse majanduslistesse tingimistesse; kõik nende tegewus, liigutused on sarnased, ka nende psüühika muutub sarnaseks. Sõdur kaotab oma „mina“. Ei ole enam üksikut sõdurit, waid

on ainult hulk, mass, kellel enam oma tahtmist pole, kes ilma komandota on mitte midagi. Sõjawäes sunnitakse ilma tingimata ülema sõnakuulmisele, ilma wasturääkimata, arwustamata, kas see on õige wõi ei. Ning selle kõige tagajärg on see, et sõdur mõtlemata, mis teeb, sõdib, tapab, nii kuidas ülem käseb.

Kool on niisama masseline üksus, mis jaguneb: õpetaja ja õpilased. Siin annab õpetaja käsu, mis peab saama täidetud täht-tähelt.

Ka õpilased koolis on asetatud ühesugustesse tingimistesse, nad on igalt poolt piiratud määruste ja käskudega, nende üle walitseb kooli distsipliin, mis wõtab neist kõik, mis pole sarnased teis'ele. Kõik õpilaste tegewused, liigutused on sarnased, mille üle walitseb õpetaja käsk, komando, juhtides need tegewused riigile wastawatesse rööbastesse. Ka siin on „mina“ kadunud, õpilastest on saanud hulk, mass, kel pole kriitikawõimet, pole oma tahtmist ja siit tuleb see koolinoorsoo ideaalide puudus. Koolis sunnitakse kõigepealt ülemust kartma (nõndanimetatud aukartuse äratus), siis ilma wasturääkimata, arwustamata, kas see wastab tõele wõi ei, sõna kuulma ja siis käsku täitma niisamuti ilma arwustamata. Õpilasel ei tohi midagi olla selle kohta ütelda, mis temaga tehakse, tema kohus on waid käsku täita. Ja kui mõnes koolis õpilased pedagoogika nõukogudest osa wõtsid, mõtteid awaldasid koolitöö ja tegewuse üle, isegi protesteerisid halwa õpetaja wastu, siis on see nüüd kõwasti keelatud. Õpilasingidest, pedagoogika nõu-

kogust osa wõttes ja kooli heakäekäigust huwitatud, harjuksid nad mõtteid wahetama, harjuksid mõtlema, mõtetega aga tekiwad ideaalid ja ideaalidega tuleb püüd neid saawutada. Kuid see ei oleks sarnastamine, see tõstaks õpilased massi tasapinnast kõrgemale, mis aga riigile kahjulik. Ja haridusministeerium ootas momenti, kus ta saaks häwitada need wiimased rewolutsiooni saawutused. See moment arwati jõudnud olevat. Nüüd on awalikult keelatud õpilaste osawõtt pädagoogika nõukogust, ehkki see positiivseid resultaate andis: Olgu õpetaja missugune tahes, õpilane ei tohi piiksatadagi, pole ühtegi asutust, kus ta wõiks õigust nõuda. Ning see teeb õpilased tuhmiks, külmaks oma saatusesse, tuhmiks, kes ei tunne walu, ei kahju, ei püüdeid paremale korrale.

Hakkawad siiski üksikud õpilased sarnastamisele wastu, astuwad nõnda nimetatud distsipliinist üle, siis on selleks karistus, mis wäljendub reshiimis. Siin annab otsekohene surwe kaudsele surwele käe.

Sarnane distsipliin muudab õpilase isesuguse psüühikaga olewuseks, tast on saanud passiivne automaat, kes ise ei suuda midagi tahta, kel pole ideaale, kes täidab kõik käsud mõtlemata, kritiseerimata. Ta klassiteadwus on äärmiselt segane. Tal ei ole püüdu paremale järjele, ta elab päewast-päewa, teda huwitawad wast weel tantsupidud. Automaatselt käsku täites harjub ta sellega, käsk tõuseb õpilase „minast“ kõrgemale, ta paendub nõnda käsu alla, et ise tahtmata, ta siiski automaatselt täidab käsku, kuigi käsk ei ole otsekohe sunduslik. Ja õpilase selgrootust annab tunnistust nüüdne organisatsioonide tagakiusamine, kus õpilastel puudub julgus ja kindlus oma püüdeid läbi wiia. On waewalt haridusministeerium saanud näpuga näidata, kui juba siin ja seal kuuleme organisatsioone, kes ei tunnista kongressi otsuseid enda kohta makswaks, seega demokraatlistest printsiipidest üleastudes. Ja see ei sünni mitte just otsekoheselt surwel, waid see näitab, kui nõrk on õpilaste selgroog.

Kuid sest ei aita weel. Ühes õpilase selgroo murdmisega kaswatatakse talle marurahwusluse küürakus, et ei põrkaks kodanluse ees kummardada. On noor waewalt kooli läwest üle astunud, kui algab kitsarinnaline rahwustunde

kaswatamine klassis ja wäljaspool. Ta tuleb ette kõige ülbemast agitatsioonist kunni teaduslise põhjenduseni. Ja noor-sugu, kelle arwustuswõime on arenemata, ja kellel edaspidine edenemine tublisti piiratud, wõtab tuimalt omaks marurahwusluse. Niiwiisi waimliselt kooljakeha ei kõhku õpilane tagasi laskmast oma isade ja wendade peale (17. dets. 1918. a.), ta on walmis oma ülema käsu järgi ükskõik keda häwitama (klassisõjast osawõtmine).

Kuid koolist wee wähe. Waja noorsette ja skoute, kus otsekohene sõjawäe distsipliin ja kus seda jõhkramalt agiteeritakse rahwuslist kitsarinnalsust. Waja õpilased teha päris tühjaks, et poleks neil ühtegi konti, mis suudaks sirgu ajada noort.

Kuid weel wähe. Waja panna kinni kõik ühingud ja seltsid, kus puudub otsekohene marurahwuslus, kus wähegi kriitikat, tahtewõimu. Et ei saaks õpilased endid arendada mitmekülgsemalt, et õpilastel ei tekiks kriitikawõime ja tahe.

Siit näeme, milline tähtis abinõu on kool riigi käes, siit näeme, kuidas walmistatakse ustawaid riigiametnikke, kes waimliselt elawad pole, siit näeme ka, miks noorte tööliste ridadest intelligent pöörab selja töölisele ja saades ainult kopikaid lamab truuna koerana kodanluse jalge ees. Siit teeme ka järeldused: sõda sarnastamise distsipliini ja reshiimile, wiimane kui üks, kes weel waimliselt kooljakeha ei ole, oma hinge peastmiseks proletaarlise noorsoo organisatsioonidesse! —re—

Must reaktsioon oma wõidupüha pühitsemas.

(Kesk- ja kutsekoolide direktorite konwerentsi otsustest).

27.—28. märtsil peetud kesk- ja kutsekoolide direktorite ja direktrisside konwerents Tallinna kommertsikooli muusikaklassis, kus taewalõider Bauer esimest wiilulit mängis, kroonis K. Pätsi walituse musta tagurlust oma bürookraatlise heakskiitmisega. Haridus olla walgus. Aga see hariduspreestrite konwerents oli öökullide ja nahkhiirte konwent, kus otsustati: „S a a g u p i m e d u s!“

Terwe konwerents pühendati „meie noorsoo“ „kõlblise päästmise“ küsimustele. Haridusminister wõttis waewaks

„Noorest Töölises“ ette lugeda, et noorproletaarlased tahawad tungida kõiki-
desse kodanlise noorsoo ühingutesse ja
liitudesse, et neid rewolutsioniseerida.
Ja konwerents asus õpilaste „kõlblist
elu“ tõstma.

Surmaotsus tehti Kooli-
noorsoo Liidule. Wäga waba-
meelne dir. Treffner Tartust awaldas
küll jesuiitlikku arwamist, et „noorsoo
ülemaaline liit iseenesest välja sureb!“
See spetsialist pani oma lootused wis-
tisti selle „abi ja toetuse“ peale, mis
wilistlaste kogud ja õpetajaskond nüüd-
sest peale Koolinoorsoo Liidule andma
pidi. Aga konwerents ei tahtnud olla
nii kawal, kui dir. Treffner seda soo-
witab ja käskis Liidule otse awalikult
kand taha panna.

Otsustati: „Koolide wahelised ühin-
gud on lubatud kohaliku kooliwalitsuse
järelwalwe all ja ainult kirjanduslis-tea-
duslise, muusika, spordi ja karskuse
alal“.

See ongi siis see „uus Caesar“, mil-
le tulekut pastor Lattik haridusministri
nurgaadwokaadina riigikogus hiljuti kuu-
lutas! Koolide ringide ühendused koo-
lipolitsei kõwa walwe all peawad tule-
ma Üleriikliku Koolinoorsoo Liidu ase-
mele. Kas jääb Koolinoorsoo Liidu ni-
metus alale või mitte, see on juba sildi
küsimus. Selge on, et see tahetakse
uus anda.

Siit algab uus ajajärk koolinoorsoo
liikumises. Likwideeritud on „wabadus-
sõja“ wõidud. Kui kooliõpilaste patal-
jonid demobiliseeriti, siis ei wõidud ju
korruga õpilastelt rõõwida igasugune
ühinemisõigus. Nad olid alles päewa-
kangelased — wõidu saawutajad! Aga
kui algas wõiduwilja nosimine; kui
wili wäljawalitud kildkonna rüppe lan-
ges, siis tuli opositsioon. Teisalt aga
kaswas tugew reaktsioon. Tekkinud
wastolu tuli ilmsiks Wiljandi kongressi
resolutsioonides. Ja nüüd peksetakse
Koolinoorsoo Liit vähemalt de facto
niisama laiali, nagu aasta warem Noor-
proletaarlaste Ühing ära keelati.

Must reaktsioon tungib ikka sügawa-
male kooli ellu. Ta on wiskanud
muuseumi oma häbelikkuse ja saanud
wäga jultunuks. See-öökullide konwent
otsustas lühidalt ja selgelt: poliiti-
ka — koolidesse!

Mida muud siis tähendawad „õpilas-
te kõlblise elu tõstmise“ otsuse 3. ja 6.

punkt, kui mitte seda, et nüüd warja-
mata ja weel pinewamalt
kui tänini tahetakse ajada
poliitikat kateedri!

See otsus käseb „kõige kindlamad
abinõud tarwitusele wõtta“ — „isikute
wastu, kes meie riigikorda eitawad“.
Ja ühtlasi otsustati: „õpilastes tõsta
lugupidamist inimsoo üldiste heategijate,
oma rahwa wäljapaistwate tegelaste, te-
ma waimliste juhtide, meie riigi loojate
wastu...“

Kui 1921. a. märtsis „kõige kindla-
mate abinõude“ all tuli mõista surwet
noorproletaarlaste vastu, siis on täna-
wu tagakiusatawa elemendi piirkond ju-
ba laienend. Nii prowotseeritakse Pär-
nus reaalgümnaasiumi õpilaste s reik,
et wõimalik oleks laialdast õpilaste
„kõlblise elu tõstmist“ läbiwiiia koolist
wäljaheitmise teel. Tallinnas peetakse
klaperjahti mitte ainult noorproletaarlas-
te, waid ka niisuguse kupleede lauljate
wastu, kes oma waimusünnitusi ei ole
kokkukõlasse wiinud lugupidamisega
„inimsoo heategija“ Baueri vastu. Kes
wõib kahelda, et tänu see wäljawali-
tute ring, kelle vastu õpilane lugupida-
mist tundma peab, hoopis kitsam ei ole
kui mullu! Kui kunni 1917. a. weeb-
ruarini koolis pähe õppida tuli lugupi-
damiswääriliste isikute nimekiri, mis
algas keiserliku majasteedi perekonnaga
ja lõppes kuberneriga ning selle jaos-
konna priistawiga, kelle piirkonnas
kool oli, siis on nüüd asi, keerulisem,
sest — ei ole ju mitte just wähe neid,
kellel „põllumeeste kogu wõi
taewaliidu liikme kaarttas-
kus ehk aktsiapid panga tu-
le kindlas kapis on!“

Täna maa- ja taewaliit, homme —
tööerakond ja — igal oma nimekiri
„inimsoo heategijatest“ ja „meie riigi
loojatest“ ning õpilased muudkui õp-
pigu, kelle vastu nüüd lugupidamist
tunda waja. Wene õigeusulistelgi tsaa-
ri koolis oli kergem pühasid imetegijaid
kätte õppida, sest seks oli märtrite ka-
lender, mis aastast aastasse ikka seesa-
ma oli.

„Kõlblise elu tõstmise“ resolutsiooni
I. punkt muudab taewaliitlisteks mi-
tinguteks suurema jao õpetundidest:
mitte ainult usuõpetuse ja eetika, waid
kõigil, iseäranis aga emakeele, ühis-
konnaõpetuse, psühholoogia, ajaloo ja
koduloo tundidel kästakse „kõlblist elu“

tõsta. Ja peale selle tuleb veel 1—2 korda nädalas teha ekstra miiting enne koolitundide algust, kus käsitletak „eluwäärtus-küsimusi“. Selle „uudsuse“ kohta ütles inimsoo heategija Bauer konwendil: „Kus hommikupalwet ei peeta, seal tuleb hommikuti külblusesisulisi kõnesid pidada, ja ühes sellega wõiks hommikuti ka isamaalisi laulusid laulda“.

Kõne-instruktorid saadab „Kristliku kultuuri ja ilmawaate edendamise Selts“ maksuta wälja.

Ja koolides, „kus hommikupalwet ei peeta“ (kirik riigist lahutatud !), saame siis warsti L. Raudkeppi „Elu Wagude“ waimus ilmalikke jutlusi kuulda ning tagatipuks üks isamaaline laul: „Oh, sa poiss, et sa ei tea jne.“

Säärane on „rahwawalgustus“ taewaliidu elektripirnist. Kooli mittepoliitilikkuse, kooli parteituse ja kooli ilmalikkuse muinasjutule on see öökullide konwent tugewa piri pannud. . .

Meie terwitame mustade reaktsionääride jultunud õtsekohesust. Nüüd on kergem wõidelda töörahwa laste pimestajate wastu. Ja me tahame kõik võimalused ära kasutada selleks wõitluseks.

Musta poliitika wastu „demokraatlisest“ koolis — proletariaadi punane poliitika !
Koolipapa.

Uus tsirkuläär punatõwe batsilli wastu.

On juba riigikogus kõne all olnud haridusministri järjekordne tsirkuläär, mis keelab õpetaja kutsetunnistust andmast „isikuile, kellest pedagoogika nõukogu kindlas arwamises on, et nad koolis wõi wäljaspool kooli töötama hakkawad Eesti wabariigi wastu, kes eitawad meie demokraatlist riigikorda wõi awalikku kõlblust. . .“

Ja riigikogu — see Pätsi-Baueri walitsuse laiendatud wäljaanne armsa maa ja linnarahwa jaoks — kiitis heaks selle tsirkulääri.

Selle tsirkulääri põhjal tuleks kooliõpetaja diplom ära wõtta kõige esmalt just tsirkulääri autorilt — H. Bauerilt eneselt. Sest see herra eitab Eesti wabariigi demokraatlist korda kõige kategoorilisemalt. Faktid on ju wärsked: Koolinoorsoo Keskliidu kongressil Wiljandis ilmsiks tulnud opositsiooni tagakiusamine, Koolinoorsoo Liidu panemi-

ne eestkostmise alla ja sellele wastawa põhikirja muutuse läbisurumine, Pärnu streikijate õpilaste wäljaheitmine koolist, kitsendawad määrused kooliõpilaste pidude (kupleed, kostüümid) kohta, üleriiklise noorte-püha ärasaboteerimine, mittemeeldiwate õpetajate wäljaküütimine koolidest, resolutsioon direktorite konwerentsil, et ajakirjandus ei tohi awaldada Bauerit karrikatuuris ilma tema hoowiministri loata jne. jne. — sõnaga: ühinemise, koosolekute, sõna ja trükiwabanduse kitsendamine, mis oma kogusummas annab demokraatlise korra eitamise.

Aga — muidugi pöördub selle tsirkulääri teraw ots nende wastu, kes ei ole mitte täis maa- ja taewaliidu waimu. Ja nii on teise wõttega uuesti jalule seatud see, millel tsaari ajal wäga kuri kuulsus oli, — poliitilise ustayuse tunnistuse süsteem.

Mis asi see on, küsib noorem põlw. See oli niisugune taewalik seisukord, kus noormees wõis olla kõige anderikam ja wäga õpetatud noormees, aga ta ei pääsenud näituseks ülikooli ega kroonuametisse, kui tal ei olnud ette näidata sandarmide poolt wälja antud poliitilise ustayuse tunnistust. Ainult, et Bauer paneb sandarmeeria kohused ülikooli walitsuse ja õpetajate seminäärjude nõukogude peale. Need peawad walwama õpilase meelsuse järele ja ei tohi neile wälja anda kooliõpetaja tunnistust, kui nende nuhid wõi Puri nuhid lausuwad, et noormees wõi neiu ei ole poliitiliselt ustay Eesti kroonimata walitsejale K. Pätsile.

Siin on sülitatud demokraatiale otse näkku. Siin tahetakse süsteemiks muuta ja igaweseks teha administratiivne omawoli, mis pidi kaduma ühes sõjaseadusega. Politseilik kord tungib järjest sügawamale ja laiemale. Iga kooli juhatus on Baueri käes muutumas politsei-jaoskonnaks. On ülem aeg raudluuga wälja rookima hakata taewaliitlist hariduspoliitika rõwedust Eestist !

— a.

Weel kord koolimeeste „erapooletus“.

Kodanlise ilmawaatega läbiimbunud koolimehed näiwad päris tõsiselt uskuma, et nad koolis poliitikat ei aja, erapooletud on ja miskit sihilikku õpetust

noorsoole ei jaga. Ja tähtsalt kõlab hüüe: poliitika väljaspoole kooliseinu, peetagu õppurite hinged puhtad poliitikat!

Kui see on ausalt mõeldud, siis on see pädagoogide enesepettus. Igatahes aga on see hirwitamine õppuritele-proletaarlastele otse näkku. Toetades ülaaga wankuwa kuldwasika trooni, tallates ja laga sädelewat proletariaadi klassiwõitluse tuld, askeldawad pädagoogid waleprohweitena noorsoo wastuwõetiiku hinged kallal.

Seesama just ongi kisendaw ülekohus ja moonutamine, kui pädagoog õppurid-proletaarlasti kõrwale wiib kurnatute wõitlusteelt. Õpetaja ei suuda, ei taha peaseda rahwusluse küüsis, waid ta laulab pimesi igal parajal juhusel „kallist isamaast“ kiidulaule. Ta on ehk siiski suutnud etekujutada, wähemalt omalt seisukohalt, kuhu on tšuganud ahned ja ülbed aastatuhandeid ilma walitsemisena orjakuningad tänapäewase proletariaadi, mille hulka ka waene, ma ütlen — wilets, õpetajagi kuulub. Aga ta ei tee sellest järeldusi.

Õpetajaskond kuulub nende proletaarliste terade hulka, mida kodanluse weski jahwatab. Ent neist terist saabub jahu ja jahust tainas, mille happepisilane peab tungima kooli kaudu noorsoo hinge — kodanluse tuluks. Maast madalast mürgitades töölislapse hinge, koolutades ta waimu ja waateid kodanluse liistu järele, teeb õpetaja tänuliku töö kurnajateklassi kasuks ja — ta kannikas on kindlustatud.

Õpetundidel, kus õpetaja ülesandeks koolitöö tegemine, siunatakse Nõukogude Wenemaad, jutustatakse hirmu ja õuduse jutte, neetakse kommunistid häbiposti, ühes sellega salwatakse terve ilma töölisiikumist. Sõimatakse kommunismi kui tsiwiliseeritud inimkonna häwitajat ja wõrreldakse kodanlist ühiskonda kommunismiga, kui ingliti kuradiga. Muuseas räägitakse, et Eestis polla rahwaklasse muid kui kaks: linna- ja maarahwas. Ning armsale maarahwale jagatakse kiitust, et see meile wõitnud koolmata wabaduse oma werrega, tõrjudes tagasi aasialiku lawiini, mis ähwardanud lämmatada Eesti kultuuri — labakinda kirjad, wööd ja taarikannud — matta oma alla isa Kreutzwaldi, Juhan Liivi ennustuse!

Koolides on õppurkondade edustused ja õppurkogud. Neil edustustel olla ülesandena lahendada wahekordi õppurkonna ja õpetajaskonna wahel. Milliseid wahekordi? Wist sarnaseid, et kui waja minna paraadile, siis walitud õppuresitaja korraldab read nii, nagu pädagoog käskinud, ja laseb sinimustwalge lipu nii kitsa wõi nii laia walmistada, kui herradele meeldib. Ja see ei ole poliitika, waid punane lipp oleks nimelt poliitika.

Kuhu sihhib see koolipoliitika, mis tagandas õppurite esituse pädagoogika nõukogudest? On wõetud kurss taewalliidu kirikutornidele, kus pesitsewad öökullid ja nahkhiired. Taewalliulist koolipoliitikat ei wõi muidugi mitte arutada teisiti kui kinniste uste taga!

Ent härrad hüppawad nahast, kui leiawad „Noore Proletaarlaste“ laualt, kus paljastatakse warjukülgi ja kõntsa, mis kodanluse hingel kõduneb. Siis on poliitika kooli toodud!

Kas herrade „erapooletute“ koolimeistrite silmad ei awanegi siis enne, kui peastnud neid rakkuskäed nülgiwa kodanluse küüsis! L-n.

Tagakiusamised.

„Noore Töölise“ wäljaandja koolist eemaldatud

Tallinna õhtukeskkooli direktor hr. Paul Sepp on hirmuäratawalt kirglik tagakiusama õppurid, kellel ilmutub pahempoolne ilmawaade.

Mainitud herral on suurejooneline noomimisand. Õppurid kutsub ta „kohwile“ oma putkasse, peab seal tundidekaupa kinni, lobisedes tühja-tähja. Samane lugu olnud ka „Noore Töölise“ wäljaandjaga. Küll manguvad herra direktor mahedal toonil, kas õppur ei taganeks tollest hirmsast aumääriwast „Noore Töölise“ wäljaandja kohast. Sarnane isik olla wäga ebamugaw koolile — kool wõida õigused kaotada ja sulatud saada. Selletaolisi süüituid ettepanekuid teinud herra direktor mitu korda. Ta tähendanud: — Ega minul pole selle wastu midagi et „niisuguste“ kalduwustega olete, aga mis teeksite teie (wäljaandja) kui oleksite minu nahas, minult nõutakse. —

Kui „N. T.“ wäljaandja pole ikkagi omalt seisukohalt taganenud, ehkki tal le kolm tähtaega meelega parandamiseks

antud, siis eemaldanud õppuri jalamaid koolist.

„Kool oli „hädaohus“ — punane pisi-lane oleks laskunud kaasõppuritele, kui direktori-herra poleks jälginud penina eemaldatawat korridoris, garderoobis, — sealt ukseni“, tähendas väljaheidetu.

lärmisel päewal higistanud pädagoogide-nõukogu, kuidas wabaneda punasest.

Dir. Sepp, kui pädagoogide kapten, juhtis peatud ja selgrootud koolipapad, muidugi periwee ja õngitses sopasest weest otsuse: koolist välja!

Tööline, ära ilmu herrade kooli, liiategi kui ei paendu ega tagane klassi-wõitluse positsioonilt.

Koolist väljaheidetud.

Haridusminister on üpris wihaseks saanud, kui kuulnud, et õppur Klementi polla sobinud taewaliitlikkude määrustega ja julgenud Tallinna Koolinoorsoo Liidu peakoosolekul „kristlikkkude“ surwete wastu protesteerida.

Koolist kõrwaldamise põhjuseks osutus haridusministrile waid resolutsioon, mis sl. Klementi ette pani:

Koolinoorsoo Liidu peakoosolek protesteerib haridusministeeriumi igasuguste kitsendawate määruste wastu, mis surut koolinoorsoo üladele.

Tehastest.

„Dwigatel“.

Õpipoistele topitakse tükitöö, kõige närusemate hindadega kaela. Wanemad töölised, kui püsiwamad keelduwad — noored muudkui tehku.

Töö on raske. Alaealisena katkesta sisekond.

Suurtüki õpekuulid annawad kangu-tada — kõht paistetanud. Seal juures teenib 50 marka päewas ja sõimata peale kauba.

Lutheri wabrikust.

Lutheri wabrikus on seeklane Kreim. Too on üpris werejanuline saks. Pek-sab õpipoisse jalgega. Kui tööpink rikki läheb, on õpipoisil jällegi kere täis

Kus niisugust asja nüüd awaldada, mis „majesteedi“ kitsarinnalsust mäterdab!

Ja Öhtu-keskkooli direktor, truu teener, täitis käsu, wisates õppur Klementi tänawale.

Kupleede pärast tänawale.

Tallinna poeglastegümnaasiumi kaks õppurit, kes pahaaimamata haridusministri nime näitelawal naljatilgaks pruukinud, heidetud weebruari lõpus koolist välja.

Põhjust pole väljawiskamiseks olnudki:

Õppurid kui osavamad kupletistid põiminud lause laulu:

„Bauer on ka maamees“.

Oo demokraatia — oo, sõnawabadus!

Õpetaja Jansen Seminaaris kohalt tagandatud.

24. weebruaril s. a. ülipühäl „risti-jagamispäewal“ korraldati „Estonias“ auõhtu. Niisugune oli määratud neile, kes omanud musta ehk walge risti agara wennatapmise eest.

Lauldi isamaalikke laule.

Laulmise ajal ei tõusnud seminaari õpetaja Jansen mitte püsti.

Haridusminister leidis tolles riikliku kuriteo ja wabastas õpetaja Jansenit, kui „ebakõlbuliku“ haridustööst.

soolas. Peksuhimuline Kreim tongib siis õpipoisi poolsurnuks.

Lutheri wabrikus sunnitakse noori ületundegi tegema. Kui wastu hakkad, aetakse wärawa taha.

Palka saawad õpipoisid 30 mk. päewas. Kui juure nõuad, jällegi wärawa taha.

Sääse kurnamise töökoda.

Uue Kalamaja tän. nr. 20 on töökoda, kus ainult alaealisi püütakse eksploateerida.

Poisikene wõetakse tükitööle. Hinda maksetakse, et wõib teenida 14 mk. päewas.

Töökaitse kommissarid ei liiguta warwastki, seaduste kõikwõimsuse jaluleseadmiseks.

Wastutaw toimetaja A. Betlem.

Wäljaandja J. Lauristin.

O.-ühis. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Hind 20 marka.